Ασπάσια

ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΠΡΙΜΟΥ - ΣΟΥΓΙΟΥΛΤΖΗ

αφιέρωμα

Μυτιληναίων Λόγος • Τέχνες • Πολιτισμός

κάθε δεύτερη Πανσέληνο

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ:
ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ "Ο ΘΕΟΦΙΛΟΣ"
Εκδότης - Διευθυντής: Περικλής Φ. Μαυρογιάννης

13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ '09

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Μοιράζεται χάρισμα

Μια εικόνα... χίλιες λέξεις

Η παραλία «Τσαμάκια» στις ρομαντικές απαρχές της αισθητικής της.
Φωτο : Fritz Mars, (10ετία '30 ;)

Η παραλία «Μακρυ-Γιαλός» (θέα απ' το Βουναράκι - Φλωρίντα), ωσεί παρθενική «πλαζ» του 1916, με τα απαγορευμένα bain mixte.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 «Η απειλή του εκβαρβαρισμού» του **Δημήτρη ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΥ**

4, 5 *Οι ΖΩΓΡΑΦΟΙ :* *Νάσος* **ΔΙΟΛΑΤΖΗΣ** *Παναγιώτης* **ΒΕΡΒΕΡΗΣ**

6 ***«Νότης ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ»*** ο Φιλόλογος, ο Εκπαιδευτικός, ο Λογοτέχνης, με κείμενό του : «Μικρασία 1992». Παρουσίαση του «Τιμητικού Τόμου», έκδ. ΤΕΔΚ. Ν. Λέσβου

8 *«Απάνω Σκάλα η Μυτιληνιά, Η γειτονιά του ονείρου...»* της **Μαρίας Αχ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ**

9 *«14 ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ» στο Ελαιοτριβείο «Βρανά» της Εταιρίας «Αρχιπέλαγος» Εγκαίνια Μουσείου-Πινακοθήκης-Βιβλιοθήκης*

10 *«Η ΖΩΓΡΑΦΟΣ Μαριάνθη ΠΡΙΜΟΥ-ΣΟΥΓΙΟΥΛΤΖΗ»* Κείμενο του **Ηλία ΚΟΥΡΤΖΗ**, με έργα ζωγραφικής της.

12 *«Ένα ΓΡΑΜΜΑ στον Μίλτη Παρασκευαΐδη για τον Αντώνη Πρωτοπάτση» της* ***Μαριανθούλα Π-Σ.***

13 *«Ο Ποιητής Λεωνίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ»* του **Περικλή ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ**

14 *«Της Σελήνης της Μυτιλήνης και άλλων...»* της **Ανθούλας ΔΑΝΙΗΛ**

17 *«Θεατρικός «απόγονος» του Θεόφιλου»* του **Βασίλη ΠΛΑΤΑΝΟΥ**

19 *«10 ΧΡΟΝΙΑ (1999 - 2009) χωρίς τους Λέσβιους Δημιουργούς:* ***Μ. Παρασκευαΐδη, Φ. Γερμανό, Γ. Γιαννουλέλλη, Γ. Βόμβα.***

Εξώφυλλο ☆ Έργο του Ζωγράφου **Αντώνη ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗ** *«Πορτραίτο της Μαριάνθης Πρίμου-Σούγιουλτζη»*

Λογότυπο ☆ *« ά σελάννα »* της ζωγράφου **Μαρίας ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΗ**

Οπισθόφυλλο ☆ *«Φωτό: Τμήματα-Εκδηλώσεις ΦΟΜ, (Φθινόπορο '09)*

Εσωτερικές σελίδες

☆ **Ζωγραφική**	☆ Ν. ΔΙΟΛΑΤΖΗΣ	σ. 4
	☆ Π. ΒΕΡΒΕΡΗΣ	σ. 4
	☆ Ηώ. ΑΓΓΕΛΗ	σ. 9
	☆ Μαρ. ΣΟΥΓΙΟΥΛΤΖΗ	σ. 6-10-11
	☆ Γιαν. ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ	σ. 17
☆ **Σκίτσα**	☆ Μίλ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ	σ. 3-12
	☆ Μάρω ΜΙΣΣΙΟΥ	σ. 19
☆ **Φωτ/φίες των**	☆ Νότη Παναγιώτου	σ. 6
	☆ Μ. Πρίμου- Σούγιουλτζη	σ. 12
	☆ Λεων. Ελευθεριάδη	σ. 13
	☆ Γλυπτό «ΣΑΠΦΩ ΕΡΕΣΙΑ»	σ. 15

ΤΕΥΧΟΣ 13ο

6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2009

Κυκλοφορεί δωρεάν κάθε δεύτερη Πανσέληνο

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ «Ο Θεόφιλος» (1977)

Θέατρο ΦΟΜ: Οδός Σαμοθράκης 3

Δ/νση: Ταχ. Θυρ. 68 • 811 00 ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Εκδότης - Διευθυντής - Επιμελητής

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Φ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ, Πρόεδρος ΦΟΜ
Mob: (+30) 6977922979
Τηλ. & Fax ΦΟΜ: (+30) 22510 43533

e-mail: seftelis@yahoo.gr

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση
PROMOLINE A.E.
Αγ. Ειρήνης 7 • 81100 Μυτιλήνη
Τηλ. & Fax:22510 44054

e-mail: promoline@les.forthnet.gr

Παρακαλούμε οι συνεργασίες - κείμενα προς δημοσίευση να είναι σύντομα και περιεκτικά ει δυνατόν σε ηλεκτρονικό αρχείο

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση του περιεχομένου του περιοδικού μόνο με ονομαστική αναφορά του τίτλου του

ISSN: 1791-4272

Αριθμός Αδείας ΕΛ-ΤΑ 8217

Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ

Η απειλή του εκβαρβαρισμού

Γράφει ο Δημήτρης **ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΣ** *

Η ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΖΟΥΜΕ, δηλαδή η περίοδος των τελευταίων δεκαετιών του 20ου και της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, **είναι γεμάτη αντιφάσεις**. Από τη μια μεριά έχουμε τις **εκπληκτικές προόδους της Επιστήμης και της Τεχνικής** σε όλους τους **τομείς** και τα **πεδία** της **Γνώσης** και από την άλλη, **την αναμφισβήτητη έκπτωση των πολιτιστικών και πνευματικών αξιών**. Αυτό γίνεται σε **παγκόσμια κλίμακα**, αλλά είναι πολύ εύκολο να το παρατηρήσουμε και **στον τόπο μας**, που φοβάμαι στα σοβαρά πως **απειλείται από εκβαρβαρισμό**.

Η ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΚΑΙ Η ΛΕΣΒΟΣ γενικότερα, **χαρακτηρίζονταν ανέκαθεν από τους πολλούς πνευματικούς ανθρώπους** που τιμούσαν, με την παρουσία τους, και την πόλη και το νησί τους. Αυτό ξεκίνησε από τις αρχές σχεδόν του 19ου αιώνα και κορυφώθηκε κατά τον Μεσοπόλεμο.

Πολλά έχουν γραφεί για τη **«Λεσβιακή Άνοιξη»** και για τους πάμπολλους συγγραφείς, ποιητές, λογοτέχνες με μια λέξη, αλλά και ζωγράφους, γλύπτες, μουσικούς, καλλιτέχνες γενικά.

Ο **Κώστας Μίσσιος**, ακαταπόνητος ερευνητής και καταγραφέας της λεσβιακής γραμματείας, έχει γράψει πολυσέλιδα βιβλία αναφορικά με το θέμα.

Χωρίς να θέλω να εξωραΐσω **το παρελθόν** (τάση πολύ συνηθισμένη σε ανθρώπους της ηλικίας μου), **οι πνευματικοί άνθρωποι της Λέσβου**, εκτός του ότι **ήταν πολυάριθμοι**, ανήκαν σε όλες τις **κοινωνικές τάξεις**. Δεν αποτελούσαν μια κλειστή ελίτ, εκπαιδευτικών, γιατρών ή εισοδηματιών, όπως συνέβαινε αλλού. Ο **Αντώνης ο Καλλιπολίτης** ήταν δραστήριος και πετυχημένος επιχειρηματίας, αλλά με σπάνια ευαισθησία και βαθιά μόρφωση. Ο **Σιρατής ο Αναστασέλλης** ήταν οδηγός ταξί αλλά αξεπέραστος σατιρικός και λαογράφος. Πνευματικοί άνθρωποι ήταν και κάποιοι σαν τον **Ασημάκη τον Βεϋνόγλου**, που θα μπορούσαν αλλού να χαρακτηριστούν περιθωριακοί. Για να μη μιλήσω για δεκάδες εμπόρους, τραπεζικούς υπαλλήλους, φαρμακοποιούς, αλλά και αγρότες, που δεν ήταν μόνο μορφωμένοι αλλά διαθέτανε πλούσιες βιβλιοθήκες, και πολλοί γράφανε κι όλας.

Χωρίς αμφιβολία **και σήμερα** έχουμε **στη Λέσβο** πολλούς **πνευματικούς ανθρώπους**, περισσότερους και ποσοστιαία και σε απόλυτους αριθμούς, από πολλά άλλα μέρη της Ελλάδας. **Δεν απολαμβάνουν όμως της παλιάς εκτίμησης και αναγνώρισης**. Θα συμφωνήσετε, αγαπητοί αναγνώστες, πως **πολλοί συμπατριώτες μας,** που αυτοχαρακτηρίζονται **ρεαλιστές** και **πρακτικοί**, δεν έχουν σε μεγάλη υπόληψη τους λεγόμενους **πνευματικούς ανθρώπους**. Κατά την άποψή τους, ασχολούνται με *«έργα μη γενικώς αποδεκτής χρησιμότητος»* για να θυμηθώ τον **Παπαδιαμάντη**, ήγουν με δραστηριότητες που δε βγάζουν λεφτά.

Στο **12ο** τεύχος της **«Σελάνας»** (μήπως θα έπρεπε να γράψω «τας Σελάνας» για να είμαι συνεπής με την αιολική διάλεκτο;), ο Κώστας Μίσσιος γράφει μια αληθινή ιστορία, στην οποία κάποιος *γραφικός χωροφύλαξ* του αστυνομικού σταθμού Καισαριανής χαρακτήριζε **τους λογοτέχνες και ποιητές «λοιπά ύποπτα στοιχεία»**. Ευτυχώς δεν γυρίσαμε σ΄ αυτόν τον *παλιό καλό καιρό*, ούτε και πρόκειται να γυρίσουμε, οπωσδήποτε όμως **το πνεύμα της υποτίμησης της πνευματικής δουλειάς επιζεί στο πνευματικό νησί μας**. Σε δυο άλλα μέρη, που τα ξέρω καλά, στην Αίγινα και στη Μάνη, τους συγγραφείς και ποιητές, τους πνευματικούς ανθρώπους με δυο λόγια, τους τιμούν πολύ περισσότερο από όσο στη Λέσβο. Ίσως γιατί εκεί σπανίζουν.

(Συνέχεια στη σελ. 4)

* *Ο Δημήτρης Σαραντάκος γεννήθηκε το 1929 στη Μυτιλήνη. Σπούδασε Χημικός - Μηχανικός. Συγγραφέας (κυκλοφόρησε 11 βιβλία). Εκδίδει το σατιρικό περιοδικό «Το Φιστίκι».*

Ο ζωγράφος της εκφραστικής φόρμας

Νάσος Διόλατζης

«Γυμνό», (Λάδι σε μουσαμά)

ΓΕΝΝΗΜΑ και θρέμμα της Μυτιλήνης.

Ζωγραφίζει από μικρός, στο Δημοτικό και ύστερα στο Λύκειο.

Οι συμμαθητές του εντυπωσιασμένοι του έδιναν θάρρος να συνεχίσει τη ζωγραφική, το ίδιο και οι καθηγητές του.

Σπούδασε Χημεία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης.

Τότε, έκανε και στη Μυτιλήνη μαθήματα ζωγραφικής στο ΦΟΜ, με δάσκαλο τον αξέχαστο ζωγράφο Ιάκωβο Μουτζουρέλλη.

Έκτοτε συμμετείχε σε πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις.

Η ζωγραφική του διακρίνεται για το κάπως μοντέρνο ύφος με στοιχεία Φωφισμού και Εξπρεσσιοινισμού.

Για το Νάσο η ζωγραφική είναι μια «πρόκληση» της αναζήτησης της Τέχνης, μια «θέαση» και «περιχαράκωση» της αισθητικής εμπειρίας...

Π.Μ.

«Πάρις και Ελένη», (Λάδι σε μουσαμά)

(Συνέχεια από σελ. 3)

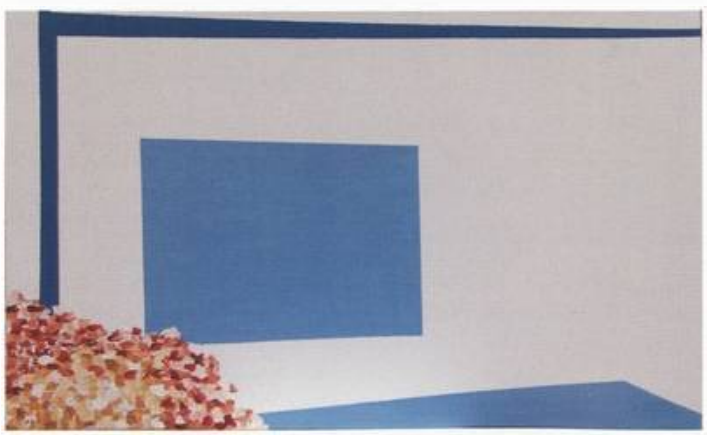
ΈΝΑ ΑΛΛΟ, ΔΥΣΑΡΕΣΤΟ, σε μένα τουλάχιστον, χαρακτηριστικό της σημερινής κατάστασης, είναι πως **ο πληθωρισμός σε πνευματικούς ανθρώπους χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό και εσωστρέφεια**. Υπάρχουν πολλές **ομάδες** και **ομαδούλες λογίων**, που κάθε μια τους, **αν δεν αντιμάχεται**, πάντως **αγνοεί ή σνομπάρει** όλες τις άλλες. Βεβαίως οι Αρχαίοι ημών λέγανε: ΚΕΡΑΜΕΥΣ ΚΕΡΑΜΕΙ ΑΕΙ ΚΟΤΕΕΙ *(Πάντα ο κεραμέας αντιμάχεται άλλον κεραμέα)* αλλά δε μιλούσαν για λογοτέχνες ή ζωγράφους παρά για *αγγειοπλάστες*, ανθρώπους δηλαδή που ασκούσαν μια βάναυση τέχνη. **Από τους σημερινούς λόγιους ή καλλιτέχνες δε θα ακούσεις καλή κουβέντα για ομότεχνούς τους, μόνο επίκριση ή απόρριψη.** Τον Ιούλιο και Αύγουστο, που ήμουνα στη Μυτιλήνη, πήγα σε μερικές παρουσιάσεις βιβλίων. Εκτός από μία όπου συγκεντρώθηκε μέγα πλήθος, σε όλες τις άλλες οι παρόντες ήταν ελάχιστοι, παρά το γεγονός πως **τα βιβλία που παρουσιάστηκαν ήταν αξιόλογα**. Το κύριο ελάττωμά τους ήταν πως **οι συγγραφείς τους ήταν ...ζωντανοί**. Η περίπτωση του μεγάλου πλήθους που αναφέρω ήταν για το βιβλίο ενός σεβαστού και αγαπητού νεκρού, του **Νότη Παναγιώτου**.

ΆΛΛΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ της νοοτροπίας των σημερινών λογίων, **είναι η παντελής απουσία χιούμορ**, που τους χαρακτηρίζει. Και όμως ανέκαθεν **οι Λέσβιοι πνευματικοί άνθρωποι** ήταν ταυτόχρονα και **χιουμορίστες - πλακατζήδες** κατά το κοινώς λεγόμενο - και εν πάση περιπτώσει δεν υπήρξαν ποτέ τους **σοβαροφανείς**. Από τον **«Φιλόγελω»** των αρχών του 20ου αιώνα και την **«Ορδή των Βασιβουζούκων»** του Μεσοπόλεμου, ως τους **«Καφελόγιους»** της δεκαετίας του '80, στις **συνάξεις των πνευματικών**

Παναγιώτης Βερβέρης

Π. Βερβέρης, «Μυτιλήνη», (Λάδι)

Π. Βερβέρης, «Λουλούδια στο γαλάζιο», (Λάδι)

ανθρώπων κυριαρχούσε το χιούμορ και η πλάκα.

Αυτό δυστυχώς δεν συμβαίνει σήμερα. Παραβρέθηκα σε κάποιες τέτοιες συγκεντρώσεις και αυτό που σημείωσα **ήταν πως η, εμπαθής κατά κανόνα, κριτική των «αντιζήλων»** δεν συνοδευόταν από ίχνος **χιουμοριστικής διάθεσης**.

Φοβάμαι πως και αυτό είναι μια ακόμη ένδειξη **του εκβαρβαρισμού που απειλεί τη Μυτιλήνη.** Το **«αστείο»** ήταν ανέκαθεν **ένδειξη πολιτισμού.** Το μαρτυρεί η ετυμολογία της λέξης. Προέρχεται από το **«άστυ»**, την πόλη. ***Αστεία*** *κάνανε οι* ***πολιτισμένοι*** *κάτοικοι* ***της πόλης*** *σε αντίθεση με τους κατοίκους* ***της υπαίθρου****, των* ***αγρών****, που ήταν* ***«αγροίκοι»***. Η διάκριση πέρασε και στην Κοινή Νέα Ελληνική, όπου έχουμε το **«χωρατό»**, το **πολιτισμένο αστείο** των κατοίκων της **«χώρας»**, δηλαδή **της πόλης**, σε αντιπαραβολή με τη **«χωριατιά»** των κατοίκων της υπαίθρου, **των χωριών**. Ο πατέρας μου, που όσοι τον γνώρισαν τον χαρακτήριζαν σοφό άνθρωπο, χαρακτήριζε εκείνους που *δεν καταλάβαιναν από αστεία* **«μηδενικά υπό το προσωπείον της σοβαρότητος καλυπτόμενα»** και ο φίλος του ο αείμνηστος **Χαράλαμπος Κανόνης**, τον συμπλήρωνε λέγοντας *«Αυτός δεν είναι σοβαρός άνθρωπος - δε γελάει ποτέ»*.

ΈΝΑ ΑΚΟΜΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ του **εκβαρβαρισμού** του τόπου μας, είναι ο **αφόρητος θόρυβος που επικρατεί στους δρόμους της**. Δεν είναι η συνηθισμένη τύρβη της αγοράς, είναι **οι βρυχηθμοί των αυτοκινήτων, οι εξατμίσεις από τα αφηνιασμένα μηχανάκια, τα περισσότερα από τα οποία κυκλοφορούν χωρίς σιγαστήρα, ο ανυπόφορος νυχτερινός σαματάς από τα λεγόμενα κέντρα διασκέδασης**. Τι λογίς περισυλλογή ή έστω απλή χαλάρωση, μπορεί κανείς να ελπίζει σε τέτοιες συνθήκες, ώστε να μπορέσει να απολαύσει το διάβασμα ενός βιβλίου, να ακούσει μια ωραία μουσική ή να κουβεντιάσει σαν άνθρωπος με τους φίλους του.

ΤΕΛΟΣ, ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΙΣΩΣ αλλά πολύ χαρακτηριστικό, **δείγμα του προϊόντος εκβαρβαρισμού**, είναι **η αύξηση του σωματικού βάρους των ανθρώπων.** Είναι απίστευτος ο αριθμός των **σημερινών υπέρβαρων** και όχι τίποτα ηλικιωμένων, που στο κάτω - κάτω έχουν δικαιολογημένως τα γεροντόπαχά τους, αλλά **νέων ανδρών και γυναικών, ακόμα και εφήβων**. Αφού έχει αρχίσει να διαμορφώνεται στην κοινή γνώμη η τάση *να καταργηθούν οι μαθητικές παρελάσεις* κατά τους καθιερωμένους εορτασμούς των εθνικών επετείων, για πολλούς ουσιαστικούς λόγους, αλλά και γιατί **το θέαμα των υπέρβαρων μαθητών**, που ούτε να βαδίσουν καλά - καλά δεν ξέρουν, **δεν προκαλεί κανενός είδους εθνική έξαρση** στον κόσμο που τους παρακολουθεί. Το αντίθετο μάλιστα. Προκαλεί αποστροφή.
Για να μην αναφερθώ στην υγιεινή πλευρά του θέματος, και μια που μιλώ για εκβαρβαρισμό, διερωτώμαι δεν τους απασχολεί η **αισθητική** του πλευρά; Και μάλιστα σε έναν τόπο **με υψηλή πνευματική καλλιέργεια**, όπως η **Μυτιλήνη**, όπου κάποτε ο αείμνηστος **Στρατής Παρασκευαΐδης ή «Παράξενος»** είχε πει πως **«χοντρός πνευματικός άνθρωπος αποτελεί αντίφαση και ύβρη»**.

Υ.Γ: Το περιεχόμενο του άρθρου που μόλις διαβάσατε είναι αποσπάσματα από δύο σημειώματά μου (*«Καφελόγιοι και Παραλόγιοι»* και *«η Μυτιλήνη των χοντρών και των τροχών»*), που δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα «Εμπρός» (Μυτ. ΄09), αλλά η επανάληψη δεν βλάφτει.

Repetitio est mater studiorum, που λέγανε και οι Ρωμαίοι.

Δημήτρης ΣΑΡΑΝΤΑΚΟΣ

ο ζωγράφος της διαφορετικής ματιάς στο φως και το χρώμα...

σε ώρες αυγουστιάτικης σελήνης, μας εκμυστηρεύτηκε :

"Γεννήθηκα και μεγάλωσα, μέχρι τα 18 μου, στο «Συνοικισμό», στη Μυτιλήνη, με αποτέλσμα το φως και το χρώμα του Αιγαίου να αποτυπωθούν ανεξίτηλα μέσα μου. Σήμερα ζω και εργάζομαι ως εκπαιδευτικός στη Χαλκίδα.

Η ενασχόλησή μου με τη ζωγραφική ξεκίνησε από τα παιδικά μου χρόνια και συνεχίζεται. Πήρα μαθήματα σχεδίου στη Θεσσαλονίκη από το Γιάννη Γιαννούση και το Γιώργο Απότσο, ενώ παρακολούθησα μαθήματα ζωγραφικής στο εργαστήρι τέχνης του Δημήτρη Μυταρά στη Χαλκίδα από το Γιάννη Ζιώγα και τον Άγγελο Αντωνόπουλο.

Η άποψή μου πάνω στη ζωγραφική είναι ότι, σαν μορφή τέχνης εκπληρώνει βασικά εκφραστικές ανάγκες στις οποίες ενυπάρχει το στοιχείο της πρωτογονικής απεικόνισης, με ζητούμενο την εικαστική απόδοση, και της μορφής και του συναισθήματος, που προκαλεί η θέαση της μορφής.

Οι εικόνες, τα χρώματα, οι παραστάσεις, οι ήχοι αποτυπώνονται στο υποσυνείδητο και αργότερα προκύπτουν μορφοποιημένες, παραλλαγμένες και σχηματαποιημένες, ανάλογα με την ένταση του βιώματος που τις προκάλεσε, είτε σε μορφή πίνακα ζωγραφικής, είτε γλυπτού, είτε μουσικής σύνθεσης..."

Π.Μ.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ του : ΑΤΟΜΙΚΕΣ : Μυτιλήνη 2004 & 2009 - Χαλκίδα : 2004, 05, 07, 08 - Πειραιάς : 2008
ΟΜΑΔΙΚΗ : Με Ιταλούς και Κροάτες καλλιτέχνες 2008. Θέμα: *Η Βενετία, η Αδριατική, το Αιγαίο*

Νότης Παναγιώτου

Ομιλία του, κατά την «Ημέρα Μνήμης»

ΜΙΚΡΑΣΙΑ 1992

Χαρά σ' αυτόν που ορθόπλωρο τον στοχασμό του υψώνει
στη γνώμη ενάντια των πολλών και δεν βαρυγκομίζει,
κι ας μάχεται για μια φτωχή κι ασήμαντη ανεμώνη.

ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ έχουν περάσει από τη μεγάλη τραγωδία του Ελληνικού γένους, τη **Μικρασιατική Καταστροφή**, που **σημάδεψε ιστορικά, κοινωνικά** και **πολιτικά το έθνος μας**, επί πολλές δεκαετίες. Ο Δήμος Μυτιλήνης με καθημερινές εκδηλώσεις του προσπάθησε να ξυπνήσει, να αναταράξει τη μνήμη της μικρής μας κοινωνίας, γιατί **μια κοινωνία χωρίς μνήμη είναι μια κοινωνία χωρίς παρελθόν, που σημαίνει χωρίς ιστορία**.

Η καταστροφή της Μικρασίας δεν ήλθε σαν κεραυνός εν αιθρία. **Οι ανθελληνικοί διωγμοί στην Τουρκία άρχισαν ήδη από το 1914**, τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Την εποχή αυτή **οι Έλληνες της Μικρασίας** φθάνουν τα **2.500.000 ψυχές**. **2.300 σχολεία, 2.200 εκκλησίες** και **3.000 ιερείς** δείχνουν το μέγεθος και τη δύναμη του ελληνισμού της Μικρασίας που κατορθώνει να επιβιώνει και να ακτινοβολεί εκεί **όπου άνθισε η ποίηση και ο φιλόσοφος λόγος των Ιώνων**. Ο διωγμός αυτός έγινε με την παρότρυνση **του Γερμανού Στρατηγού Φον Σάνδερς**, *οργάνου του Τουρκικού στρατού.* Αποκαλυπτική είναι η υπόδειξή του *«Ουδέποτε,* είπε, *η Τουρκία θα έχει ασφάλειαν εις την Δυτ. Μικρασίαν εφόσον εκεί είναι μία άλλη Ελλάς»*.

Χαρακτηριστικό επίσης είναι και ένα άλλο μικρό γεγονός. Τις πρώτες ημέρες της κήρυξης του Α' Παγκοσμίου Πολέμου το **γερμανικό καταδρομικό «Μπρεστλάου»** καταδιωκόμενο από τον αγγλικό στόλο παίρνει διαταγή να περάσει στα Δαρδανέλια. Η Τουρκία δεν έχει μπει ακόμη στον πόλεμο. Όταν **οι σύμμαχοι διαμαρτύρονται και κάνουν αυτοψία**, διαπιστώνουν ότι οι **1.500 Γερμανοί αξιωματικοί και ναύτες φορούν τουρκικά φέσια** και ότι το καταδρομικό από **«Μπρεστλάου»**, έχει ονομασθεί **«Μιντιλέ»,** δηλαδή **Μυτιλήνη**. Και αυτό σημαίνει, ότι **η Τουρκία δεν είχε παραιτηθεί από την κατοχή της Μυτιλήνης**, αν και η Λέσβος είχε απελευθερωθεί από το 1912.

Η μεγάλη όμως περιπέτεια του Ελληνισμού της Μικρασίας θ' αρχίσει σε λίγο πριν ή αμέσως μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η ήττα της Γερμανίας - αποτέλεσμα μιας σύγκρουσης ανάμεσα σε ιμπεριαλιστικά κράτη - ξανάβαλε επί τάπητος το πρόβλημα κατανομής σε σφαίρες επιρροής. **Το μήλο της έριδος, τα πετρέλαια» Ανατολίας**. Η Τουρκία σύμμαχος της ηττημένης Γερμανίας δεν είναι ο κατάλληλος εταίρος.

Το ρόλο αυτό αναλαμβάνει η Ελλάδα, μια Ελλάδα που σπαράσσεται από εσωτερικές πολιτικές διαμάχες, που αναλύει την πολιτική της ταυτότητα, μ' ένα στρατό κουρελιασμένο από τις πολεμικές περιπέτειες που συνταράσσουν το χώρο των Βαλκανίων. Έτσι **ο Ελληνικός Στρατός σύρεται στα βάθη της Τουρκίας στο όραμα μιας μεγάλης Ελλάδας των 2 ηπείρων και των 5 θαλασσών**.

*Ο **Νότης ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ (1925 - 2001)** υπήρξε ένας ασυμβίβαστος ιδεολόγος, **φιλόλογος, εκπαιδευτικός και λογοτέχνης, αλλά και μάχιμος Δήμαρχος Μυτιλήνης (1991 – 94).***

Ένας φωτισμένος Δάσκαλος - Ποιητής, με την έννοια του εμπνευσμένου δημιουργού.

Το δοκιμιακό, λογοτεχνικό, πεζό και ποιητικό του έργο, αλλά και η «στάση ζωής» και η «κατάθεση ψυχής» πάντα θα μένουν στη θύμησή μας, σαν χάρισμα δροσιάς...

ΣΤΙΣ 5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2009 πραγματοποιήθηκε στον όμορφο αύλειο χώρο των Μουσείων Θεόφιλου και Μοντέρνας Τέχνης - Τεριάντ (Μυτιλήνης), με τη συμμετοχή πολλών πολιτών, κυρίως ανθρώπων των Γραμμάτων και της Τέχνης, η παρουσίαση του βιβλίου :

ΝΟΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΕΣ - ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ - ΠΟΙΗΜΑΤΑ

που εξέδωσε η ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου.

*Μίλησαν για τον **φιλόλογο, εκπαιδευτικό**, τον **λογοτέχνη** και **πρώην Δήμαρχο Μυτιλήνης Νότη Παναγιώτου**, ο Πρόεδρος της ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου και Δήμαρχος Γέρας **Σωτήρης Ζαμπράκης**, οι επιμελητές της έκδοσης φιλόλογοι **Παναγιώτης Παρασκευαΐδης** και **Δημήτρης Πατίλας**, ο φιλόλογος - Πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλολόγων Λέσβου **Παναγιώτης Σκορδάς**, ο **Δημήτρης Μπουρνούς**, όπως τον γνώρισε ως μαθητής στο Γυμνάσιο Μυτιλήνης. Η ηθοποιός **Νάσια Δαφιώτου** διάβασε αποσπάσματα από το βιβλίο του.*

*Την εκδήλωση χαιρέτησε ο **Δήμαρχος Μυτιλήνης Νάσος Γιακαλής**. Και, η όλη αυτή ζεστή πολύ ανθρώπινη, τιμητική βραδιά έκλεισε με χαιρετισμό και ευχαριστίες **της συζύγου του Νότη κ. Ευαγγελίας Αποστόλου - Παναγιώτου**.*

Δήμαρχος Μυτιλήνης (από 1991 - 94)

της Μικρασιατικής Καταστροφής '22

Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ, ΕΜΠΛΕΚΕΤΑΙ ΣΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ. Ο Ελληνικός στρατός προελαύνει νικηφόρα στο εσωτερικό της Τουρκίας, ενώ οι Τούρκοι κρατούν στάση αναμονής. Τελικά όμως αποδεικνύεται **η εκστρατεία αυτή** ήταν μια μάταιη επιχείρηση, **χωρίς εφόδια, χωρίς πυρομαχικά, δε θα μπορέσει να αντέξει τη μανία του ανασυνταγμένου τουρκικού στρατού**. Και αρχίζει **η αντίστροφη προς τη θάλασσα πορεία**. Στις **3 Σεπτεμβρίου του '22 τα λείψανα της μεγάλης στρατιάς της Μικράς Ασίας εγκατέλειψαν τα χώματα της Ιωνίας**.

Ανυπεράσπιστος ο ελληνισμός της Μ. Ασίας βρίσκεται στη διάθεση του τουρκικού όχλου. **Εφημερίδα της εποχής** θα γράψει: *«4 Σεπτεμβρίου. Ο Τούρκος Στρατηγός Νουρεντίν Πασάς με «ζήλο» και αποτελεσματικότητα, πραγματοποίησε το σημαντικό έργο του: Η ωραία Σμύρνη δεν υπάρχει πια... Αποτεφρώθηκε. Οι ελληνικές συνοικίες, το μεγαλύτερο μέρος της Σμύρνης, η αρμένικη συνοικία και άλλες παραδόθηκαν στις φλόγες. Κατακτήσεις αιώνων του ελληνισμού κείνται σε ερείπια»*.

Οι Τούρκοι κατέστρεψαν τα πάντα. Μέσα σε τρεις μέρες, **30-31 Αυγούστου - 1 Σεπτεμβρίου**, η **Σμύρνη από λαμπρό πολιτιστικό οικονομικό κέντρο του ελληνισμού,** έχει μετατραπεί σε **ένα απέραντο νεκροταφείο**. Και στο λιμάνι οι **Σύμμαχοι αδάκρυτοι** παρακολούθησαν το μαρτύριο και το θάνατο πλήθους Χριστιανών αδελφών τους. **Ούτε και όταν ο τουρκικός όχλος λιντσάρισε τον Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο** συγκινήθηκαν οι Σύμμαχοι.

Ο **Χριστιανικός στόλος των Ευρωπαϊκών δυνάμεων** πράγματι αραγμένος στο λιμάνι της Σμύρνης **απολαμβάνει το θέαμα** της παραδομένης στις φλόγες πόλης υπό τους ήχους της μουσικής, ενώ στους δρόμους σκηνές φρίκης διαδραματίζονται.

Ο τότε Πρόξενος των ΗΠΑ στη Σμύρνη, **Τζωρτζ Χόρτον**, που έκανε ό,τι μπορούσε για να σώσει τους Χριστιανούς παραβαίνοντας τις διαταγές του Αμερικανού Ύπατου Αρμοστή θα γράψει: *Μια στο βρόντο οβίδα που θα έσκαγε πάνω στην τουρκική συνοικία θα συγκρατούσε τη θηριωδία των Τούρκων. Μα η οβίδα αυτή δε ρίχτηκε.* ***Τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων είχαν στομώσει τις μπούκες των κανονιών του πανίσχυρου συμμαχικού στόλου.***

Και έτσι με πύρινα γράμματα γράφτηκαν στην ιστορία της ανθρωπότητας τούτοι εδώ οι αριθμοί: **700.000 νεκροί, 1.500.000 πρόσφυγες.**

ΤΟ ΝΗΣΙ ΜΑΣ **δέχτηκε ένα μεγάλο κύμα προσφυγιάς**. Έμεινε εδώ και ρίζωσε. Έζησε εδώ τη μιζέρια, τη φτώχεια, τον πόνο της χαμένης πατρίδας. Εδώ στο χώρο τούτο του νησιού αγκιστρώθηκαν. Ήταν οι άνθρωποι του **Συνοικισμού** και της **Επάνω Σκάλας**.

Εργατικοί, δημιουργικοί, έξυπνοι και **τίμιοι**, **δούλεψαν σκληρά** για να επιβιώσουν. **Ανανέωσαν με την παρουσία τους την οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ζωή του τόπου**. Οι επιφυλάξεις των εντοπίων σιγά-σιγά ξεπεράστηκαν. **Χρειάστηκε αγώνας σκληρός για να επιβιώσουν.**

Και σ' αυτούς όσοι ακόμα ζούνε στη δεύτερη γενιά και στην τρίτη **καταθέτω και εγώ, τέκνο της προσφυγιάς που έζησα εδώ στην Επάνω Σκάλα, την αγάπη μου, ως Δήμαρχος της πόλης αυτής**.

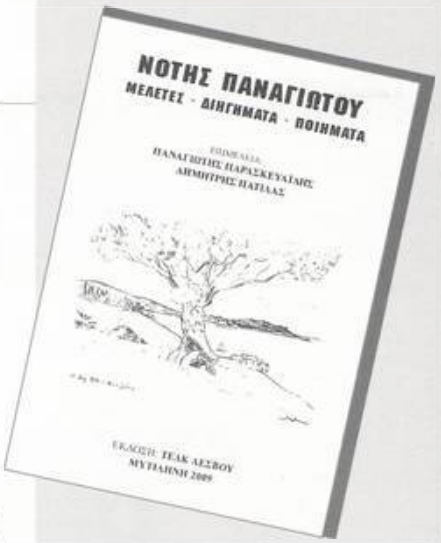
Κυρίες και Κύριοι

Στην ομιλία μου τη σημερινή δεν έκανα καμιά αναφορά **σε πρόσωπα**. Πίσω από το σύντομο αυτό ιστορικό πλαίσιο βρίσκονταν πρόσωπα που έπαιξαν ρόλο πρωταγωνιστικό. Βασιλιάδες, Πρωθυπουργοί, Στρατηγοί, Γραμματείς και Φαρισαίοι. **Δεν ονομάτισα κανένα**.

Όταν μικρό παιδί **η μάνα μου ανιστορούσε τα γεγονότα**, έλεγε μόνο **το όνομα του Χρυσοστόμου** και δάκρυζε. *«Πες και άλλα ονόματα»* της έλεγα.

Κι εκείνη: ***«Μας ρήμαξαν, μας ξερίζωσαν, μας ξεσπίτωσαν οι αχαΐρευτοι...»***

■

Ο ΝΟΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, προικισμένος με **πλούσια παιδεία φιλόλογος, φωτισμένος παιδαγωγός**, που απολύθηκε από την δικτατορία για τις ιδέες του, **Δήμαρχος Μυτιλήνης και Πρόεδρος της ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου** κατά την τετραετία 1991-94 με ευδόκιμη και αξιομνημόνευτη θητεία **ιδιαίτερα στον πολιτιστικό τομέα**, είναι μάλλον πολύ λίγο γνωστό ότι ήταν και ένας **άξιος τεχνίτης της γραφής**.

Επειδή εμείς οι άνθρωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πιστεύουμε ότι **ο πολιτισμός αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της τοπικής ανάπτυξης**, θεωρήσαμε υποχρέωσή μας να τιμήσουμε τον **σημαντικό διανοούμενο** ΝΟΤΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, του οποίου η θητεία στο αξίωμα του Δημάρχου Μυτιλήνης και Προέδρου της ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου κόσμησε και πλούτισε την Τοπική Αυτοδιοίκηση του τόπου μας. Άλλωστε ήδη το προηγούμενο Διοικητικό Συμβούλιο της ΤΕΔΚ, με εισήγηση του Προέδρου του αείμνηστου **Στέλιου Παυλή**, είχε αποφασίσει να διοργανώσει ειδική τιμητική εκδήλωση με εκτενή αναφορά στη ζωή και στο έργο του, απόφαση που επίσης θα τηρήσουμε.

Το **διάσπαρτο** σε εφημερίδες και περιοδικά **ενδιαφέρον συγγραφικό του έργου (παιδαγωγικά άρθρα, εργασίες στην αρχαία και νεοελληνική λογοτεχνία, διηγήματα και ποιήματα)**, κρίναμε σκόπιμο - μετά από συνεννόηση με το Δ.Σ. του **Συνδέσμου Φιλολόγων Νομού Λέσβου, στο οποίο η οικογένεια Νότη Παναγιώτου έχει εμπιστευθεί το αρχείο του - να συγκεντρωθεί σε τούτη την έκδοση** με χρηματοδότηση της ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου, ώστε να γίνει ευρύτερα γνωστό και να αποτελέσει κτήμα προς τέρψη και διδαχή.

Από το Δ.Σ. της ΤΕΔΚ Ν. Λέσβου
Ο Πρόεδρος
Ζαμπράκης Σωτήριος
Δήμαρχος Γέρας

Απάνω Σκάλα η Μυτιληνιά

η γειτονιά του ονείρου...

Μαρία Αχ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ☆

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΠΑΝΩ - ΣΚΑΛΑΣ της Μυτιλήνης υπήρξε ανέκαθεν θέατρο των κατά καιρούς πολεμικών συγκρούσεων, κυρίως λόγω της γειτνίασής της με το Φρούριο. Ιδιαίτερα το τμήμα της αυτό στάθηκε μάρτυρας της τραγωδίας του Ελληνισμού της Μ. Ασίας, τόσο κατά τον διωγμό του 1914, όσο και κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

Οι τραγικές συνέπειές της για τον Ελληνισμό δεν είναι εύκολο να συγκριθούν με οποιαδήποτε ανθρώπινη τραγωδία. Η ***Μικρασιατική Καταστροφή*** *ήταν το* ***δράμα****, ο σπαραγμός της ψυχής ενός κόσμου που ξεριζώθηκε από τον τόπο που ζούσε και δημιούργησε επί αιώνες και χιλιετίες. Ήταν ριζική αποκοπή από τις προγονικές τους εστίες. Ήταν ακόμη* ***η καταρράκωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας****, με τους βασανισμούς και τα μαρτύρια που προκάλεσαν οι αιχμαλωσίες, οι εξοντωτικοί διωγμοί, οι βιασμοί και οι θυσίες* ***χιλιάδων αθώων θυμάτων και άλλων τόσων ζωντανών που παράδερναν πρόσφυγες****,* ***άστεγοι****,* ***ξεγυμνωμένοι*** *απ' ό,τι είχαν, αναζητώντας μιά γωνιά να ακουμπήσουν την δυστυχία τους...* ***Μια γωνιά****, για* ***ένα όνειρο*** *στην ατέλειωτη νύχτα της ψυχής τους,* ***την ελπίδα τους για το αύριο...*** ***Και, την βρήκαν στην Απάνω - Σκάλα...***

την άλλοτε τούρκικη αρχοντογειτονιά, και τώρα πια δική τους... «προσφυγογειτονιά»!

Μέσα σ' εκείνα τα τούρκικα αρχοντόσπιτα ήταν που κυριολεκτικά στοιβάχτηκε ο κόσμος της προσφυγιάς.

Κρέμασαν τσουβάλια, κουρελούδες, ό,τι έβρισκαν πρόχειρο για να χωρίσουν εκείνους τους βερχανέδες σε δωμάτια. Κάθε δωμάτιο και φαμίλια, γονείς, παιδιά, γέροι γονείς πολλές φορές, όλοι μαζί παγιδευμένοι στις συνθήκες μιας ασφυκτικής συγκατοίκησης.

Ωστόσο η μεγάλη ανάγκη εξεύρεσης στέγης ανάγκασε πολλούς τότε να καταφεύγουν σε παράγκες, κάποιες άθλια στέγαστρα από πισσόχαρτο, πάνω στο χώμα που το διαπερνούσε η βροχή και γινόταν λάσπη, κι άλλες απλά ξύλινα παραπήγματα.

Οι γείτονες της εποχής εκείνης θυμούνται τις παράγκες που βρίσκονταν στον ελεύθερο χώρο δίπλα στο γήπεδο του τότε Ορφανοτροφείου. Ήταν πάντα φρεσκοασβεστωμένες, με το λευκοκεντημένο κουρτινάκι στο παράθυρο, τις γλάστρες με το βασιλικό και τα τζιράνια από την φροντίδα εκείνης της Μικρασιάτισσας, που προσπαθούσε με τη νοικοκυροσύνη να ξεγελάσει την ταπεινωμένη περηφάνια της, να γλυκάνει την πίκρα της μίζερης προσφυγιάς.

Με την εγκατάσταση των προσφύγων **η γειτονιά** από **τουρκική** έγινε **προσφυγική**. Αδραμυττιανοί, Αϊβαλιώτες, Δικελιώτες και Μοσχονησιώχες, οι περισσότεροι, αλλά και Περγαμηνοί, Σμυρνοί, Πολίτες και κάποιοι Καραμανλήδες από το εσωτερικό της Ανατολής, ήταν οι νέοι κάτοικοί της. Καθένας με τα **βιώματά** του, τα **ήθη** και τις **παραδόσεις** του, τις **γλωσσικές διαφορές** κι όλοι μαζί μ' έναν **κοινό καημό**, τον αναπάντεχο ξεριζωμό και μια λαχτάρα κι αγωνία, την **επιβίωση**...

Ωστόσο, περισσότερο πλήγωνε **η αίσθηση της ισοπέδωσης** με την **ταμπέλα** του **πρόσφυγα**, η σκέψη ότι οι ντόπιοι τους θεωρούσαν **ξένους** και **παρείσακτους** και πολλοί δεν δίσταζαν να τους ονοματίζουν **«*Τουρκόσπορους*»** και **«σ'μαζώματα»**, σ' έναν τόπο που ήταν για τους περισσότερους η πατρίδα που γέννησε τους γονείς και τους παππούδες τους. Πώς άντεχαν αυτή τη μίζερη, την εχθρική συμπεριφορά και την ταπείνωση εκείνοι οι νοικοκυραίοι που ζούσαν μέσα στα καλά, στα «*μπερεκέτια*» της Ανατολής; Τ' άκουγαν και βούρκωναν. Κι έπρεπε να περάσουν χρόνια για να παύσει ν' ακούγεται ως ***ύβρις*** η λέξη ***πρόσφυγας***.

Προφανώς δεν είχαν όλοι οι πρόσφυγες την ίδια μοίρα στα ιδιαίτερα δραματικά πρώτα χρόνια της προσφυγικής τους ζωής. Γι' εκείνους τους εύπορους, που φρόντισαν να βγάλουν έγκαιρα μέρος της περιουσίας τους από την Τουρκία, η ζωή ήταν διαφορετική. Πρόθυμα άνοιξαν οι ντόπιοι αστοί τα σπίτια τους. Και όσοι είχαν την οικονομική δυνατότητα να νοικιάσουν σπίτι στις γειτονιές των **ξέφυγαν την κοινωνική περιθωριοποίηση** που επέβαλε το ***«γκέτο»*** των άθλιων παραπηγμάτων, της πνιγηρής συγκατοίκησης στα τουρκόσπιτα, της ***ομαδοποίησης του συνοικισμού***.

Από τους άλλους, τους πολλούς, που είχαν χάσει τα πάντα, όσοι μπόρεσαν και στεγάστηκαν στο ***νεόκτιστο συνοικισμό «Σαρβαρλή»***, πάνω στα κατοάβραχα του αντικρινού λόφου της ***Αγίας Κυριακής***, θεώρησαν τότε τον εαυτό τους τυχερό. Παρά τις ανθυγιεινές συνθήκες που παρουσίαζε ο αφιλόξενος εκείνος οικιστικός χώρος, με τα ανυπέρβλητα καθημερινά προβλήματα της ύδρευσης και αποχέτευσης, με την εικόνα της φτώχειας, της ανεπάρκειας που έβλεπε ο καθένας στο γείτονα, στην οποία καθρεφτιζόταν η δική του στέρηση και η δική του μοίρα, ένιωθε πράγματι τυχερός γιατί έκλεινε την πόρτα της ταπεινής του κατοικίας και ένιωθε να περιφρουρείται η προσωπική του ζωή και να διασφαλίζεται η αξιοπρέπεια του...

«Απόσπασμα», από το ομότιτλο βιβλίο της, Εκδ. «Εντελέχεια», Μυτ. 2008.

☆ *Η Μ. Α. γεννήθηκε στην Κων/πολη από Μικρασιάτες γονείς, μεγάλωσε και ζει στη Μυτιλήνη. Καθηγήτρια Αγγλικής. Λαογράφος, με πλούσιο, αξιόλογο, συγγραφικό έργο.*

Ένα ιστορικό βιομηχανικό μνημείο της Λέσβου ξαναζεί...

14 Κορυφαίοι Εικαστικοί Καλλιτέχνες εκθέτουν έργα τους για τον «Πολιτισμό της Ελιάς»

Επιτυχία της Εταιρίας «Αρχιπέλαγος» στο ανακαινισμένο Ελαιοτριβείο «Βρανά» - Μουσείο - Πινακοθήκη - Βιβλιοθήκη, στον Παπάδου - Λέσβου

ΜΕ ΜΙΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ, λαμπρή εκδήλωση, παρουσία του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων **κ. Δημητρίου Σιούφα**, εγκαινιάστηκε την **1η Αυγούστου '09**, στον Παπάδο, το Ελαιοτριβείο της μη κερδοσκοπικής Εταιρίας «Αρχιπέλαγος», που επάξια Προεδρεύει ο Σκηνοθέτης κ. **Νίκος Κούνδουρος**, το οποίο αποκαταστάθηκε στην πρώτη του μορφή, ύστερα από τρία χρόνια επίπονων εργασιών.

ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ Έλληνες **Εικαστικοί Καλλιτέχνες** ανταποκριθήκαν πρόθυμα στην πρόσκληση της εταιρίας «Αρχιπέλαγος», και εκτιμώντας την πρωτοβουλία της για την αποκατάσταση του *ιστορικού ελαιοτριβείου «Βρανά»* δημιούργησαν - ο καθένας με το δικό του χαρακτηριστικό ύφος - και **πρόσφεραν αφιλοκερδώς** στο νέο Μουσείο που δημιουργήθηκε, ισάριθμα έργα ζωγραφικής. Τα έργα αυτά αποτελούν **μόνιμη Έκθεση**, που στεγάζεται στο χώρο του παλιού λεβητοστασίου του συγκροτήματος.

Στην **έκθεση** που έχει τίτλο *«Ματιές σ' ένα μνημείο»*, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να θαυμάσει τους πίνακες που φιλοτέχνησαν ειδικά για το χώρο αυτόν - **μια μοναδική θεματική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης** για τον **«πολιτισμό της ελιάς»**, - οι έλληνες ζωγράφοι : Ηώ **Αγγελή**, Γιάννης **Αδαμάκος**, Δημήτρης **Ανδρεαδάκης**, Σάββας **Γεωργιάδης**, Γιάννης **Λασιθιωτάκης**, Μιχάλης **Μαδένης**, Γιάννης **Μυγάδης**, Σωτήρης **Σόρογκας**, Νίκος **Στεφάνου**, Νίκος **Στρατάκης**, Παναγιώτης **Τέτσης**, Κώστας **Τσόκλης**, Αλέκος **Φασιανός** και Γιάννης **Ψυχοπαίδης**.

Σε *ευχαριστήρια επιστολή του* προς τους κορυφαίους εικαστικούς, το ιδρυτικό μέλος της εταιρίας «Αρχιπέλαγος» Βουλευτής **κ. Νίκος Σηφουνάκης**, που είχε την ιδέα για τη δημιουργία της θεματικής αυτής ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ, μεταξύ άλλων αναφέρει:

*«Το θαυμάσιο έργο που μας χαρίσατε βρήκε επάξια θέση στη μικρή Πινακοθήκη που δημιουργήσαμε στο χώρο του Ελαιοτριβείου της Εταιρίας μας στον Παπάδο Γέρας, βαθαίνοντας ακόμα περισσότερο το νόημα της προσπάθειας, την οποία αναλάβαμε με την αναστήλωσή του, αφού απέδειξε ότι το μικρό αυτό βιομηχανικό μνημείο της Λέσβου **μπορεί** όχι μόνο **να προκαλεί το ενδιαφέρον**, αλλά και να **εμπνέει**».*

Ο Δήμαρχος Γέρας **κ. Σωτήρης Ζαμτράκης**, σε δηλώσεις του χαρακτήρισε τη λειτουργία του Ελαιοτριβείου «Βρανά» ως *«πολύ σημαντικό γεγονός για τη Λέσβο συνολικά, και ιδιαίτερα για τη Γέρα»*, ενώ εξέφρασε τη βεβαιότητά του ότι η λειτουργία, απ' το «Αρχιπέλαγος», του αναστηλωμένου Ελαιοτριβείου - Μουσείου-Πινακοθήκης-Βιβλιοθήκης, **«για τον πολιτισμό της ελιάς»**, είναι **κορυφαίο γεγονός** για το νησί μας.

Π.Μ.

Ηώ Αγγελή: *«Η πρόσοψη του ελαιοτριβείου»* (ακουαρέλλα)

Μαριάνθη Πρίμου -

Μια ιέρεια του χρώματος

Η ΜΑΡΙΑΝΘΟΥΛΑ ΠΡΙΜΟΥ - ΣΟΥΓΙΟΥΛΤΖΗ είναι σήμερα μια ώριμη γυναίκα, που ξεχειλίζει από αισιοδοξία και αγάπη για τη ζωή και τον άνθρωπο. Μέσα στην αενάως ανθισμένη της καρδιά πάλλουν και θάλλουν δυο μεγάλες αγάπες: *«η ζωγραφική και η εγγονούλα της... η εγγονούλα της και η ζωγραφική»*. Δηλώνει όμως ανενδοίαστα, όταν σχετικά ρωτηθεί, ότι η μεγαλύτερη τιμωρία για την ίδια θα ήταν αν κάποτε της απαγόρευαν να ζωγραφίζει...

Όταν κανείς την ακούει να το λέει αυτό έχει την αίσθηση ότι ο τόνος της φωνής της εγκλείει μια συσσωρευμένη τραυματική εμπειρία, ίσως να κάνω και λάθος... Σήμερα πάντως δείχνει ευτυχισμένη με τον εαυτό της κι ευχαριστημένη μ' αυτό που είναι και μ' αυτό που κάνει.

Η παρουσία της αποπνέει απροσποίητη ευγένεια και φυσική αρχοντιά, ταιριαστή με το περιβάλλον του παλιού αρχοντικού, μέσα στο οποίο ζει και εργάζεται. Εδώ στον κόσμο της, το μικρό μέγα, μας δέχτηκε σαν οικοδέσποινα που γνωρίζει πολύ καλά τα λεπτά όρια ανάμεσα στην οικειότητα και διακριτικότητα - πράγμα τόσο σπάνιο για την εποχή μας...

Κήπος (Λάδι)

Τους τοίχους των ευρύχωρων και ψηλοτάβανων δωματίων του «πύργου» της στη «Βοστάνη 12», από οροφής μέχρι δαπέδου καλύπτουν σε πυκνή διάταξη οι πίνακές της.

Πολλή δουλειά, παλιά και καινούργια, με την ίδια πάντα τεχνοτροπία: ένας ιδιωματικός ιμπρεσιονισμός, όπου οι απλοποιήσεις· και οι χρωματικοί συμψηφισμοί επιδοτούν μια νεανική φρεσκάδα τις συνθέσεις.

Τα έργα της κυρίας Μαριανθούλας εδραιώνουν στον θεατή τους την εντύπωση ότι η ζωγράφος εθήτευσε στην τέχνη της πιότερο σαν ιέρεια του χρώματος παρά σαν μύστης του σχεδίου. Αν και τα τοπία της και μερικά ιδίως θέματα εσωτερικού χώρου δεν δίνουν πολλά περιθώρια για γκρίνιες, ως προς τις αγαθές σχέσεις της ζωγράφου και με το σχέδιο.

Ένα μεγάλο γυμνό, όπου η σάρκα πάλλεται και πλάθεται με φως πιστοποιεί τις παραπάνω εκτιμήσεις. Φρονώ δε ότι η μετακίνηση αυτού του πίνακα από την παλαιότερη περίοπτη θέση του σε μάλλον κρυπτική σήμερα, δεν είναι τυχαία και είναι μια λεπτομέρεια, που ίσως ερμηνεύει μια διαφορετική αντίληψη, με την οποία η ζωγράφος αντιμετωπίζει εμφανώς το «γυμνό» σήμερα.

Λιόδεντρα

Το ότι η κυρία Μαριανθούλα δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να μετακινηθεί από το ιμπρεσιονιστικό στυλ εδώ και χρόνια, σχεδόν από την αρχή της καριέρας της, δεν πρέπει, νομίζω, να βιαστούμε να το καταλογίσουμε στα αρνητικά ενός μελλοντικού απολογισμού των καλλιτεχνικών της πεπραγμένων. Βέβαια σπάνιο φαινόμενο, η ακαδημαϊκή ζωγραφική, αλλά όχι και μοναδικό: Ένας άλλος λόγιος ζωγράφος μας, ο Στρατής Αξιώτης, έμεινε κι αυτός πιστός στον σεζανικού τύπου νατουραλισμό του τόσο, που, ειλικρινά, συχνά αναρωτιέμαι εάν ενδιαφέρθηκε ποτέ ο καλλιτέχνης αυτός να γνωρίσει καμιά από τις μοντέρνες προτάσεις της σύγχρονης ζωγραφικής, που ουσιαστικά καταργούν την ίδια της ζωγραφικής, με την συμβατική της έννοια.

*Η **Μαριάνθη Πρίμου - Σούγιουλιζη** γεννήθηκε το 1917 στη Μυτιλήνη. Μαθήτευσε κοντά αρχιτέκτονα Ασημάκη Φούσκα. Θέματά της κυρίως τοπία, προσωπογραφίες, νεκρές φύσ νιστική διάθεση. Ατομικές εκθέσεις πολλές στη Μυτιλήνη, αλλά και στην Αθήνα και Καλιφ*

Σούγιουλτζη

Γράφει ο Ηλίας **ΚΟΥΡΤΖΗΣ** *

Απ' το Βαφειό Μολύβου (Λάδι)

Ανέκαθεν πίστευα ότι η οπτική αντίληψη του ζωγράφου διαμορφώνεται και υπαγορεύεται από το ψυχικό και πνευματικό του υπόστρωμα, ενώ η ίδια διαμορφώνει και υπαγορεύει το στυλ της πραγμάτωσης της έμπνευσης. Έτσι και εδώ, στην περίπτωση της κυρίας Μαριανθούλας, ο ψυχισμός και η ιδιοσυγκρασία της ζωγράφου, που, ας μου επιτραπεί, να την παρομοιάσω με ένα ανθώνα διατελούντα υπό διαρκή άνοιξη, διαπλεκόμενα με μια βιωματική μέθεξη με τη φύση και το περιβάλλον του νησιού, ήταν επόμενο να οδηγήσουν τις εκφραστικές επιλογές της ζωγράφου στο δρόμο του ιμπρεσσιονισμού.

Θα ήταν παράλειψη, αν από τη προσέγγιση αυτή του έργου και της προσωπικότητας της κυρίας Μαριανθούλας δεν σκιαγραφούσαμε, αχνά έστω, τη μανταλιτέ της, που φανερώνει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα: Ταξίδια σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής επισκέψεις συστηματικές στα πιό μεγάλα μουσεία του κόσμου, ξένες γλώσσες, κλασσική μουσική, και κατ' ιδίαν μελέτη μονογραφιών μεγάλων ζωγράφων... Είναι ευδιάκριτη η γνώση και η συγκίνηση της όταν ιδίως αναφέρεται στον *Ρέμπραντ, Τάρνερ, Μονέ, Βαν Γκογκ.* Και, νομίζω, ότι ακριβώς αυτή η προτίμησή της, στους συγκεκριμένους αυτούς γίγαντες της ζωγραφικής, πιστοποιεί αρκετά αξιόπιστα την εμμονή της στον ιμπρεσσιονισμό.

(Λάδι)

Πάντως όταν αναπολεί, σε κάποιες εξομολογητικές στιγμές, τα παιδικά και νεανικά της χρόνια, σου δημιουργεί την εντύπωση ότι μια αδιόρατη γραμμή οδύνης αυλακώνει το άλλοτε πανέμορφο πρόσωπο, (όπως τουλάχιστον το αποτύπωσε με τον «ερωτικό» του χρωστήρα, ο μεγάλος μας Πρωτοπάτσης), καθώς ένα απωθημένο βίωμα έρχεται αυθόρμητα κάποια στιγμή στην επιφάνεια της συζήτησης: *«...στο στενό οικογενειακό μου περιβάλλον, λέει, δε βρήκα δυστυχώς την ανταπόκριση που θα ήθελα στην αγάπη μου για τη ζωγραφική...».* Το θάμπωμα της ατμόσφαιρας διαλύει το τρυφερό της χαμόγελο, όταν μιλά για μια θεία της που ενθάρρυνε διακριτικά την κλίση της, και η ζεστή φωνή της, όταν θυμάται τους πρώτους της δασκάλους στη ζωγραφική, τον Γαβαλά και τον Παγίδα.

Φεύγοντας από το σπίτι της κυρίας Μαριανθούλας, κόμιζα την αίσθηση ότι γνώρισα μια αξιόλογη γυναίκα και ζωγράφο, που θα μπορούσε κάλλιστα να κατέχει εξέχουσα θέση στην νεοελληνική ζωγραφική, αν τα «πρέπει» των άλλων δεν κατασίγαζαν τότε, στην ηλικία των υακίνθων, τα δικά της δειλά «θέλω». ■

Δρόμος Μυτιλήνης (Λάδι)

* *Ο Ηλίας Ν. Κουρτζής γεννήθηκε το 1944 στην Αγιάσο. Είναι χημικός. Δ/ντής Γ. Χ. Κ. Νομού Λέσβου. Κεραμίστας, Λογοτέχνης.*

στους ζωγράφους Δημ. Παγίδα και Στρ. Γαβαλά. Έλαβε μαθήματα προοπτικής από τον εις και εσωτερικά σπιτιών. Ελαιογραφίες με ζωηρά χαρούμενα χρώματα και ιμπρεσσιο-όρνια. Πολλά έργα της βρίσκονται σε ιδιωτικές συλλογές Ελλάδας και εξωτερικού.

Η Ζωγράφος Μαριάνθη Πρίμου - Σούγιουλτζη

θυμάται και αναπολεί...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ
- PAZZI (1897 - 1947)

ΓΡΑΜΜΑ στο ΜΙΛΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗ
από τη Μυτιλήνη 23-7-1972

για τη μελέτη του **«Ο Αντώνης Πρωτοπάτσης - Pazzi και η Λεσβιακή Άνοιξη»**
(Ανάτ. Πρδκ. Γ. Βαλέτα «Αιολικά Γράμματα» τχ. 8, Αθήνα, 1972)

Δεν φαντάζεστε πόσο μ' ευχαριστήσατε και με συγκινήσατε με την αποστολή της μελέτης σας για τον κοινό μας φίλο **Αντώνη Πρωτοπάτση**. Τον ζωγραφίζετε τόσο ζωντανά που με ξαναφέρατε πίσω στα παιδικά μας χρόνια. Όπως ενεθάρρυνε εσάς και όλους τους νέους, έτσι έκανε και μαζί μου.

Πηγαίναμε μαζί με κείνον, τη γυναίκα του, τον Νότη Εμμανουήλ τον ξάδελφό του, και ζωγραφίζαμε στο Ακλειδιού, στους λόφους του Κουμκό και στο Καγιάνι... Σε όλο το δρόμο μας διηγείτο ανέκδοτα, τραγούδαγε λαϊκά τραγούδια και με πείραζε :

— Ε Μαριανθούλι, θα γίνεις κοπέλλα, θα σε παντρεύουνε και εσένα, μα εσύ θα λες:
«Δολλάρια δε θέλω, - πώς να σου το πω; -
μόνο ψωμί, κρεμμύδι - κι εκείνον π' αγαπώ».

Σαν πέρασαν τα χρόνια, και ξανάρθε στην Κατοχή, **μου έκανε ένα ωραιότατο πορτραίτο ελαιογραφίας**. Με ζωγράφιζε μέρες ολόκληρες και μου απήγγελλε από τα *«Άνθη του κακού»* του **Baudelaire** γαλλικά, και μετά τις μεταφράσεις του. Στο πορτραίτο μου, έχω μια έκφραση εκστασιακή. Με μετέφερε σε άλλους κόσμους με τα ποιήματα και την ευχάριστη συντροφιά του.

Αν ποτέ έρθετε στη Μυτιλήνη αξίζει να δείτε αυτό το πορτραίτο. Στο μνημόσυνο που του κάνανε στην Παναγία του Ακλειδιού, τον έκλαψα με θερμά δάκρυα.

Ευχαριστώ πάρα πολύ για την αφιέρωση και για τη θύμηση. Μου θυμίσατε μια **αξέχαστη εποχή κι ένα θαυμάσιο παλιό φίλο, πολύ αγαπητό**. Έχω και δικό σας ένα σκίτσο από την πρώτη μου έκθεση, με τον δάσκαλό μου τον Παγίδα.

Πολύ θα χαρώ να σας δω στο σπίτι μου, αν ποτέ έρθετε στο νησί μας. Το ζωγράφισα πάλι το φθινόπωρο, στην άνοιξη και στο καλοκαίρι του.

Μαριανθούλα

ΜΙΛΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ
Αυτοπροσωπογραφία
(1911 - 1999)

Π.Μ.

***Η ζωγράφος Μαριανθούλα Πρίμου-Σούγιουλτζη**, σήμερα, πλάι στο πορτραίτο της, που ο **ζωγράφος Αντώνης Πρωτοπάτσης** φιλοτέχνησε, στη δεκαετία του '30 (Μυτιλήνη).*

Ο Ποιητής
ΛΕΩΝΙΔΑΣ Θ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
1913 – 2009

Ὁ στίχος μου
(σ' ὅσους λείπουν)

Θὰ πῶ, θὰ τὸν διαβάσω φωναχτὰ ἀπόψε μὲς τὸ βράδυ
Τὸ στίχο μου ἐτοῦτον μπρὸς στὶς ἁγιες εἰκόνες
Ἴσως τὸν δώσουν νὰ τὸν μάθουν ὅσες τώρα μόνες
Ψυχούλες στὴ σιωπὴ δίχως τὸν λόγο ζοῦν φτωχές στὸν Ἅδη.

Πριν δυο μήνες (9-6-09) έφυγε από κοντά μας, πλήρης ημερών, ο φίλος γιατρός Λεωνίδας Ελευθεριάδης. Ένας ξεχωριστός άνθρωπος και επιστήμων. Ένας ευπατρίδης της κοινωνικής και πνευματικής ζωής της Μυτιλήνης.

Αλλά, και ένας ΠΟΙΗΤΗΣ, με βαθύ στοχασμό και λυρική αμεσότητα. Ο ποιητικός του λόγος φωτερός και ευαίσθητος, αποπνέει μια αύρα πνευματικότητας.

Μεταξύ της παραδοσιακής γραφής και της ελεύθερης, σε ημίφωτο, λυρικής φαντασίας, ο Λεωνίδας Θ. Ελευθεριάδης, μας δίνει μια ποίηση που διακρίνεται για το επιγραμματικό πνεύμα, το διφορούμενο νόημα, τη φιλοσοφική, δοκιμιακή της δομή. Μια ποίηση βιωματικής γαλήνης· και υπαρξιακής αναζήτησης.

Τον Λ. Ελευθεριάδη δεν θα τον βρούμε μεταξύ των *«διάσημων ποιητών»* των ηχηρών ημερών μας, αλλά μεταξύ των *ταλαντούχων*, εκείνων, των *«χαμηλών τόνων»* και των *«μοναδικών ψιθύρων»* της καρδιάς.

Με καλαισθητική συγκίνηση οι στίχοι του μέσα στις τρεις ποιητικές συλλογές του: *«Αντιφεγγίσματα»* (Μυτ. 1970), *«Λυρικοί τόνοι»* (Μυτ. 1976) και *«Ανάγλυφες Ρίμες»* (Μυτ. 1996), μας αντικατοπτρίζουν μια *«νοητή ποίηση»*, και μια αίσθηση αναχωρητισμού.

Τιμώντας τη μνήμη του, δημοσιεύουμε, στη σελίδα αυτή, σαν *«πνευματικό αντίδωρο θύμησης»* ποιήματά του.

Περ. Μαυρογιάννης

ΦΟΜ 1977

ΜΕΤΟΥΣΙΩΣΗ

Ἥλιέ μου κι' ἀψήλωμα
Καί, ἥλιο - Βασίλεμα
Ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ 'δῶ
Μὲς στὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ μου·
Ὅσο ζωντανά κι' ἂν ζοῦσα...
Τώρα μέ τοῦ φεγγαριοῦ μου
Τὶς ἀκτῖνες ποὺ μαδῶ
Νοιώθω νὰ σὲ τραγουδῶ
Ὅσο τότ' ἐπιθυμοῦσα...

«ΜΥΤΙΛΗΝΗ» τομ. Δ΄, 1991

ΔΗ ΤΕΛΕΥΤΑΝ ΧΡΗ

Θρηνῶ τὴ χώρα π' ἄκουσα καὶ ποὺ ποτές δὲν βρῆκα,
Θρηνῶ τὸ ὄμορφο νησί ποὺ κάπου δείχνει ἡ γνώση
Σὰν μπόρεσα γιὰ νὰ τὸ βρῶ προτοῦ μὲ ξαρματώσει
Ἡ νύχτα ἡ ἀχρόνιστη στὴ σάρκινή μου προῖκα...

Καὶ τὶ ἀκόμα δὲν θρηνῶ καθώς μὲ ξεγυμνώνει
Ἡ Πλάση ἡ ἀποστέργιωτη ἀπ' τὸ βωμό της πάνω,
Καὶ τὸ στερνό τὸ δάκρυ μου ὅπου πικρά τὸ χάνω
Τό σταλαχτό, τὸ ὄμορφο, καθώς μοῦ τὸ στεγνώνει...

«Αντιφεγγίσματα», Μυτ. 1970

Σκέψη ἂν παίρνεις - Στάσου!
Διαβάτη, δὲς μπροστά σου.
Ἂν ὄχι - ἔχε τὸ νοῦ σου
Στὸ «μόλα ἔ γιαλέσα»...

Της Σελήνης της

Ανθούλα Δανιήλ*

Ένα τεύχος που κυκλοφορεί κάθε δεύτερη πανσέληνο (**«ά σελάννα»**) είναι εύλογο να σε παρακινήσει να γράψεις κάτι για το φεγγάρι. Κάτι; Μα είναι άπειρα τα όσα θα ήθελες να γράψεις. Και πρώτ' απ' όλα δεν θα μπορούσες να ξεχάσεις τον πολυτιμημένο ποιητή της Λέσβου, **Οδυσσέα Ελύτη**, ούτε και τον ερχόμενο από την απέναντι παραλία, επίσης πολυτιμημένο, **Γιώργο Σεφέρη**. Και για να μη σπαταλώ τον πολύτιμο χώρο μου, μπαίνω κατ' ευθείαν στο θέμα.

Η ΣΕΛΗΝΗ έχει μεγάλη και κυρίαρχη παρουσία στο έργο του **Ελύτη**. Γράφει ο ποιητής: **«Βρίσκω πολύ συγκινητικό να γράφω ουρανός, γη, θάλασσα, σελήνη, όπως τα έγραφαν η Σαπφώ και ο Πίνδαρος, και όπως συνεχίζει να τα λέει ο λαός σήμερα»**. Η άποψη αυτή, που δείχνει και τη διάρκεια της ελληνικής γλώσσας, επιβεβαιώνεται με το στίχο από τη συλλογή *Ο Μικρός Ναυτίλος*:

Χιλιάδες χρόνους περπατάμε. Λέμε τον
ουρανό «ουρανό» και τη θάλασσα «θάλασσα».

Ο ρόλος της σελήνης δεν είναι καθόλου διακοσμητικός, αντίθετα, μάλιστα, είναι ρόλος υπαινικτικός, μαγικός, μεταφυσικός. Η παρουσία της συνδέεται με το θάνατο. Δείγμα μας δίνει ένα ποίημα - τραγούδι από *Τα Ρω του Έρωτα*, όπου ο ποιητής, με φαινομενικά ανέμελο ύφος, επεξεργάζεται ένα πολύ σοβαρό θέμα, που είναι το «ταξίδι» στους παραδείσιους κήπους:

Μισοφέγγαρο ασημί / βγαίνει μες στο γιασεμί/
Τα κορίτσια το κοιτάν / απ' τους κήπους του
Ισπαχάν
.....
Γέρνει ο κήπος με το πλάι
μες στους ουρανούς και πάει
Με το φως του επανωφόρι
στέκει ο άγγελος στην πλώρη:
— Κοιμηθείτε κοιμηθείτε
το Θεό παντού θα βρείτε
Στο κρεβάτι και στον τάφο
σας το γράφω σας το γράφω
Μισοφέγγαρο ασημί
γέρνει μες στο γιασεμί
Τραγουδάνε και το παν
τα κορίτσια του Ισπαχάν.
(«Τα κορίτσια του Ισπαχάν»)

Ο κήπος με φεγγάρι κάνει την εμφάνισή του και στο *Ημερολόγιο ενός αθέατου Απριλίου*

ΠΡΟΧΩΡΩ ΜΕΣ' ΑΠΟ ΠΕΤΡΙΝΑ κεριά και
γυναίκες που κρατάν μισοφέγγαρα.
Ο θεός λείπει. Αυτός ο κήπος δεν έχει τέλος
και κανείς δεν ξέρει τι τον περιμένει.
(«Τετάρτη, 15»)

Η Μαρία Νεφέλη με τη σειρά της τραγουδά:

Κάθε φεγγάρι ομολογεί κι εσύ κάνεις
πως τάχα δεν καταλαβαίνεις.
Ξέρεις ότι φορείς τον ήλιο
και ότι πριν εκείνο κατεβεί εσύ ανεβαίνεις

Σ' ένα άλλο ποίημα το ίδιο θέμα τίθεται πιο δυναμικά:

Στα τρίστρατα όπου στάθηκεν η αρχαία μάγισσα
Καίοντας με ξερό θυμάρι τους ανέμους
Οι λυγερές σκιές αλαφροπερπατήσανε
Μ' ένα σταμνί γεμάτο αμίλητο νερό στο χέρι
Εύκολα σα να μπαίναν στον παράδεισο
Κι από την προσευχή των γρύλων
που άφρισε τους κάμπους
Οι όμορφες ξεπροβάλανε με δέρμα φεγγαριού
Για να χορέψουνε στο μεσονύχτιο αλώνι...
(«Μελαγχολία του Αιγαίου»)

Παρόμοια διαγράφονται οι κοπέλες και στο ακόλουθο:

διαγράφονται οι σκιές που κατεβαίνουν
μία-μία στον Άδη
όπως τα μαύρα εκείνα στις πλευρές
αρχαίου αγγείου
που το παν σκυφτές παρθένες
(Τρία Ποιήματα, «Το αμύγδαλο του κόσμου», 4)

Ο Αύγουστος, επίσης, συμμετέχει στο τελετουργικό δρώμενο συχνά:

Δύο η ώρα το πρωί περιδιαβάζοντας
τον έρημο Αύγουστο
Είδες το φως του φεγγαριού
να περπατεί μαζί σου
(«Άνεμος της Παναγίας»)

Με άλλη ιδιότητα, μαγική, υπαινικτική, ατμοσφαιρική, το φεγγάρι στήνει το ερωτικό ντεκόρ της Ελλάδας:

...νύχτα μ' άσωτα βιολιά
μέσα στους μισοχαλασμένους μύλους

* Η Ανθούλα Δανιήλ είναι Δρ. Νεοελληνικής Φιλολογίας - Συγγραφέας

Μυτιλήνης και άλλων...

κρυφομιλούσες με μια μάγισσα.
Στους κόρφους έκρυβες μια χάρη
Πού ήταν το ίδιο το φεγγάρι.

Φεγγάρι εδώ φεγγάρι εκεί
Αίνιγμα διαβασμένο από τη θάλασσα.
Για το δικό σου το χατίρι
Ο Κήπος έμπαινε στη θάλασσα
Βαθύ γαρύφαλο ακρωτήρι

(ΗΛΙΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΙΧ)

Η σελήνη συχνά συντροφεύει τον ποιητή στη θλίψη του: *και τι φορητά βουνά*
οι μεγάλες νύχτες της Σελήνης

(Ο Κήπος του Ευωχείρ)

Ουριήλ Γαβριήλ / και απόψε τι / που ξανάρχομαι και πάω μεταμφιεσμένος σε ευτυχή / να ξεγελάσω το δρόμο της Σελήνης

(«Τα δυο του κόσμου»)

Στο κοτσάνι της νύχτα η σελήνη σπάραζε

(ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, «Τετάρτη 1β»)

Κατάκοπος από τις ουράνιες περιπέτειες, έπεσα τις πρωινές ώρες να κοιμηθώ.

Στο τζάμι με κοίταζε η παλαιά Σελήνη, φορώντας την προσωπίδα του Ήλιου

(ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, «Μ. Δευτέρα, 20»)

Συγκλονιστικό, για τον εξομολογητικό του τόνο, και το ακόλουθο:

Τόσο πολύ μου ομόρφηνες τη δυστυχία - που ξέρω:
Μόνο σε Σένα θα το πω παλιά θαλασσινή
Σελήνη μου,

Ήτανε στο νησί μου κάποτες κει που αν δε γελιέμαι
Πριν χιλιάδες χρόνους η Σαπφώ κρυφά
Σ' έφερε μεσ' στον κήπο του παλιού σπιτιού μας
Κρούοντας βότσαλα μεσ' στο νερό ν' ακούσω
Πως σε λένε ***Σ ε λ ά ν α*** *και πως εσύ κρατείς*
Επάνω μας και παίζεις τον καθρέφτη του ύπνου.

(«Της Σελήνης της Μυτιλήνης»)

Αν το φυσικό φεγγάρι δεν θα πάψει ποτέ να μας γοητεύει, **το φεγγάρι του Ελύτη**, ακόμα περισσότερο, δεν θα πάψει να φωτίζει τις ποικίλες όψεις που του προσδίδει η μαγεία της ποίησης. Κι όπως λέει ο ποιητής: ***«Οι φανταστικές αλήθειες φθείρονται πολύ δύσκολα. Ο Ρεμπώ επέζησε της Κομμούνας όπως θα επιζήσει το φεγγάρι της Σαπφώς από το φεγγάρι του Άρμστρογκ. Χρειάζονται άλλης λογής υπολογισμοί».***

(Ο ΜΙΚΡΟΣ ΝΑΥΤΙΛΟΣ ΧΙ)

Κι ενώ έτσι έχουν τα **φεγγάρια** του **Ελύτη**, για τον **Σεφέρη**, είναι τελείως αλλιώς. Ο Σεφέρης δεν συμπαθεί τα φεγγάρια και κυρίως την πανσέληνο. Είναι πολλές οι αναφορές, όπου δείχνει τη δυσαρέσκειά του, ενώ είναι σπανιότατες οι περιπτώσεις που καταγράφει θετική νύχτα με φεγγάρι.

«Χθες βράδυ κοιμήθηκα στο Μαρούσι. Ξύπνησα στις τέσσερις· άνοιξα το παράθυρο χαράματα· το γεμάτο φεγγάρι είχε πάει πάνω από τη θάλασσα κατά τη δύση, την ασήμωνε δυνατά και την έσερνε απίστευτα κοντά του. Μια μικρή λεύκα χόρευε μ' όλα της τα φύλλα καθώς ο πρωινός αγέρας έσερνε μιαν υπόκωφη μουσική μέσα από τα βελόνια των πεύκων. Πολλές νυχτερίδες πετάριζαν νευρικά μέσα στο χλωμό φως. Ένιωσα μια μεγάλη κατάνυξη και μια μεγάλη συμπόνια».

(Μέρες Γ', 215-216 (1940)

Στο παραπάνω σκηνικό το φεγγάρι είναι το δυναμικό στοιχείο. Έχει τη δύναμη να σέρνει τη θάλασσα και μέσα σε όλο το κλίμα με την υπόκωφη μουσική και τις νυχτερίδες (αυτές, μάλιστα, μας θυμίζουν και το *«Βασιλιά της Ασίνης»*), ο ποιητής αισθάνεται κατάνυξη και συμπόνια. Για ποιους;

Άλλη καταγραφή:

Φεγγάρι και κινηματογράφος, φαντάσματα και πνιγερός ανήμπορος λιμιώνας

(Γράμμα του Μ.Π, σελ. 81)

«Γυρίζω από την Κηφισιά. Διαβάζαμε Αισχύλο. Ωραία νύχτα με τ' άστρα· ήσυχη, *θετική.* ***Το φεγγάρι μου τη χάλασε»***

(Μέρες Γ': Πέμπτη, 3 Αυγούστου, σελ. 125)

Εδώ κοίταξα το νέο φεγγάρι
βαμμένο στο αίμα / της νέας λύκαινας

(«Περιγραφή»)

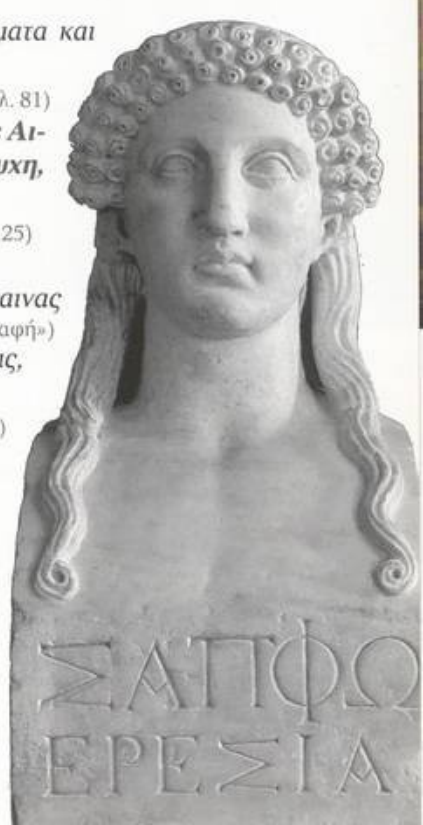
- Γιατί δε βραδιάζει; - Κοίταξε αν θέλεις,
κάπου θα βγήκε το νέο φεγγάρι

(«Τετάρτη»)

Τ' ανθισμένο πέλαγο και τα βουνά
στη χάση του φεγγαριού...
τ' άστρα του Κύκνου κι εκείνο
τ' άστρο ο Αλδεβαράν

(«Επιφάνεια», 1937)

(Συνέχεια στη σελ. 16)

ΣΑΠΦΩ ΕΡΕΣΙΑ: Ρωμαϊκό αντίγραφο από ελληνικό πρωτότυπο 5ου αι. π.Χ. (Μουσείο Capitolini)

Της Σελήνης της Μυτιλήνης και άλλων...

(Συνέχεια από σελ. 15)

Βγήκε το νέο φεγγάρι κρατώντας
το παλιό στην αγκαλιά του...
Και τώρα βγήκε το νέο φεγγάρι
αγκαλιασμένο με το παλιό
(Μέρες Ιουνίου '41)

Στο φεγγάρι
τ' αγάλματα λυγίζουν κάποτε σαν το καλάμι
(«Ηδονικός Ελπήνωρ»)

Το φεγγάρι
βγήκε απ' το πέλαγο σαν Αφροδίτη
σκέπασε τ' άστρα του Τοξότη, τώρα πάει να 'βρει
την καρδιά του Σκορπιού κι όλα τ' αλλάζει.
Πού είν' η αλήθεια;
(«Ελένη»)

Και το χειρότερο - δεν το χωράει ο νους -
αφού το ξέρει ο κόσμος όλος πως ο ρήγας
γεννήθηκε στο ζώδιο του Αιγόκερω,
πήρε στα χέρια του ο ταλαίπωρος καλάμι
τη νύχτα που ήταν στον Αιγόκερω η σελήνη
να γράψει τι; για κέρατα και κριάρια;
(«Ο Δαίμων της πορνείας»)

Στη ζεστή νύχτα
η μαραμένη ιέρεια της Εκάτης...
Παρακαλά μια τεχνητή πανσέληνο
(«Θερινό Ηλιοστάσι Ε΄»)

Ταξίδεψες,
είδες πολλά φεγγάρια πολλούς ήλιους
(«Θερινό Ηλιοστάσι Η΄»)

Την ώρα που τα ονείρατα αληθεύουν
στο γλυκοχάραμα της μέρας
είδα τα χείλια που άνοιγαν
φύλλο το φύλλο.

Έλαμπε ένα λιγνό δρεπάνι στον ουρανό
Φοβήθηκα μην τα θερίσει
(«Θερινό Ηλιοστάσι Γ΄»)

Ο στίχος, βέβαια, που έχει με το φεγγάρι του απασχολήσει μελετητές και αναγνώστες είναι:

«Λίγες οι νύχτες με φεγγάρι που μ' αρέσαν»,

καθώς και η καταληκτική παραλλαγή του:

«Λίγες οι νύχτες με φεγγάρι που μ' αρέσουν»,

από το ποίημα *«Τελευταίος σταθμός»*.

Τι συμβαίνει μ' αυτή τη νύχτα; Αρέσει, ή όχι, στον ποιητή;

Η άποψή μου είναι καταγεγραμμένη και πολλάκις προφορικά εκπεφρασμένη. Για την ώρα αρκούμαι σε δύο άλλες πιο επίσημες από τη δική μου φωνές. Η μία είναι του **Εντμουντ Κίλι** και η άλλη του **Μάριο Βίτι**.

Γράφει ο Έντουντ Κίλι: **«Όμως με τον τελευταίο στίχο, όπου ο ποιητής επαναλαμβάνει ότι λίγες ήταν οι νύχτες με φεγγάρι που του άρεσαν, μας αφήνει να αναρωτιόμαστε αν ο μνησιπήμων πόνος που** *«στάζει τη μέρα, στάζει στον ύπνο»* **μπορεί ποτέ να περάσει, και τούτη η αναρώτηση δε μας αφήνει πολλά περιθώρια για ελπίδα»**
(Αναπλάθοντας τον Παράδεισο, Εξάντας 2000, σελ. 292).

Και ο Μάριο Βίτι: **«Η επαναφορά του πρώτου στίχου ως κατακλείδα του ποιήματος, με τη μετάθεση του ρήματος από τον αόριστο της οριστικής στον ενεστώτα,** *«Λίγες οι νύχτες με φεγγάρι που μ' αρέσουν»*, **ύστερα από όσα μεσολάβησαν, μοιάζει να διατυπώνει σε τόνο σκοτεινό το προαίσθημα, ότι άλλες νύχτες με φεγγάρι που θα έρθουν στη ζωή του δεν θα είναι καλύτερες από αυτές που θυμάται τούτη τη νύχτα, προσμένοντας να χαράξει η ώρα της επιστροφής»**
(Φθορά και Λόγος, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», σελ. 168).

Ανθούλα ΔΑΝΙΗΛ
Δρ. Νεοελληνικής Φιλολογίας - Συγγραφέας

Θεατρικός «απόγονος» του Θεόφιλου

Γράφει ο Βασίλης **ΠΛΑΤΑΝΟΣ** *

Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΙΚΟΣ ΟΙΣΤΡΗΛΑΤΟΣ ΛΕΣΒΙΟΣ **λαϊκός ζωγράφος Θεόφιλος Χατζημιχαήλ**, που τον λέγανε **«Τσολιά»**, γιατί φορούσε μόνιμα φουστανέλα, εκτός από τη ζωγραφική του, που μοσχοβολά χρώματα, ήχους, ρυθμούς, τραγούδια, σκοπούς, χορούς, μουσική, ποίηση ήτανε βαθιά εμπνευσμένος, αβάσταχτα ενθουσιασμένος με το καθαυτό λαϊκό θέατρο.

Η **ζωγραφική** και το **λαϊκό θέατρο**, όσο κι αν φαίνεται παράξενο, ήταν η ανασαμιά του, ο ρυθμός της καρδιάς του. Μ' αυτά γεννήθηκε και ζούσε. Ήτανε στο πετσί του, στη χαρά, στην περιπέτεια, στη λαχτάρα, στη συγκίνηση, στην αγαλλίασή του. **Από φυσική εσωτερική ορμή, είχε τον οίστρο να ζωγραφίζει και να λειτουργεί το λαϊκό θέατρο, χωρίς να έχει «μόρφωση»**.

Στο **θέατρο** ήταν **από τους πρώτους**, αν όχι ο πρώτος, μετά την απελευθέρωση, στα νεοελληνικά χρόνια, που μυσταγωγούσε με ελληνικό λαϊκό θέατρο στο **Βόλο** και στα περίχωρα του, όπου, από το **1909** ως το **1925**, έδινε **αποκριάτικες θεατρικές παραστάσεις**, καθώς και στο νησί του, τη **Λέσβο**, από το **1926** ως το **1934**, που πέθανε.

Τις **αποκριάτικες** κι άλλες μέρες, **με παιδιά, έφτιαχνε «θίασο»**, το **μπουλούκι**, το **χορό του**. **Ντυνόταν** και **ζωγραφιζόταν** ο ίδιος **Μεγαλέξαντρος** με θώρακα, περικεφαλαία, ασπίδα, κοντάρι, περικνημίδες, όπως στον **Καραγκιόζη**, στο έργο *«Ο Μεγαλέξαντρος και το καταραμένο φίδι»*. Ίσως να είχε δει ο Θεόφιλος το έργο αυτό στο **θέατρο Σκιών**. Ζωγράφιζε με μπογιές το «θίασο», τις φορεσιές, τους ακολούθους, τους «ηθοποιούς», τα πρόσωπα, τα ρούχα τους και τα αντικείμενα που βαστούσαν. Ήτανε κι αυτοί ντυμένοι Μακεδόνες πολεμιστές. Έδινε παραστάσεις στους δρόμους και στις πλατείες, όπου παρουσίαζε ψευτομάχες, «γκιόστρες», κονταροχτυπήματα και παρελάσεις.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ Χ#ΜΙΧΑΗΛ ή «ΤΣΟΛΙΑΣ»
Ντυμένος «Μεγαλέξαντρος»
Έργο του **ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΑΡΟΥΧΗ.**
(Λάδι σε μουσαμά 2,22Χ1,31)
ΜΟΥΣΕΙΟ TERIADE, Βαρειά Μυτιλήνης

Θεατρικές «καρτ-ποστάλ» του Θεόφιλου

ΧΕΙΡΟΠΙΑΣΤΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ γι' αυτές τις **λαϊκές θεατρικές παραστάσεις** είναι φωτογραφίες, που φτάσανε ως εμάς, **όπου φαίνεται ο Θεόφιλος ως Μεγαλέξαντρος** με το μπουλούκι του, Μακεδόνες πολεμιστές. Μετά την παράσταση έπαιρνε το θίασο, φωτογραφιζότανε και τις φωτογραφίες τις πουλούσε για «καρτ-ποστάλ». Και τούτο, γιατί *«η πενία τέχνας κατεργάζεται»*. **Σ' όλη του τη ζωή, σαν τον Καραγκιόζη, πεινασμένος ήταν ο Θεόφιλος**. Στο τέλος, εκείνοι που τον εκμεταλλεύονταν **(δυστυχώς και σήμερα κάποιοι εκμεταλλεύονται το έργο του)**, του πέταξαν ένα πιάτο χαλασμένα ψάρια, **δηλητηριάστηκε**, κι από τους πόνους πέθανε, από την καρδιά του. Έτσι αναφέρει κι η σχετική ιατρική γνωμάτευση, ότι πήγε από «καρδιακό νόσημα».

Δεν ξέρουμε αν είχε λόγια, διάλογο ή κάποια στιχάκια, από τη *«Φυλλάδα του Μεγαλέξαντρου»* το λαϊκό δρώμενο που παρουσίαζε ο Θεόφιλος. Αν όμως είχε, τότε ο εμπνευσμένος από ένστικτο, από φυσικό οίστρο, παρουσίαζε αυτοσχέδιο «Διθύραμβο», όπως στην αρχαιότητα, καθώς περιγράφει ο Αριστοτέλης στην «Ποιητική» του. Ο διθύραμβος (η λέξη δεν είναι ελληνική) ήταν αρχικά άσμα - τραγούδι βακχικό, που συνοδευόταν από αυλό, είχε σχέση με τη λατρεία του Διονύσου, που μεταφέρθηκε από τη Φρυγία. Τέτοιος διθύραμβος αναφέρεται από τον 7ο π.Χ. αιώνα, από τον Αμφίλοχο, στις Κυκλάδες και στις Θήβες.

(Συνέχεια στη σελ. 18)

* *Ο Βασίλης Πλάτανος γεννήθηκε το 1934 στη Μυτιλήνη. Ποιητής. Λαογράφος. Δημοσιογράφος.*

Θεατρικός «απόγονος»

(Συνέχεια από σελ. 17)

Στη λογοτεχνία έφερε το *διθύραμβο* πρώτος ο Μηθυμναίος από τη Λέοβο **Αρίωνας**, στην Κόρινθο, όταν κυβερνούσε ο Περίανδρος (625 - 585 π.Χ.), ως άσμα αντιστροφικό που το 'ψελνε ο **χορός**. Ο διθύραμβος είχε σε σπέρμα τη δυνατότητα ν' αναπτυχθεί δραματικά. Οπως ξεκαθαρίζει ο Αριστοτέλης, από το **διθύραμβο** γεννήθηκε η **τραγωδία**.

Αντί Διονύσου, Μεγαλέξαντρος

Ο ΘΕΟΦΙΛΟΣ στο ***«δρώμενο»*** έπαιζε το **Μεγαλέξαντρο**, δηλαδή ήταν ο **«εξάρχων»** ή ο **«κορυφαίος»**. Ο *εξάρχων* έκανε την αρχή στο τραγούδι κι απαντούσε ο χορός ή ξανάλεγε την **επωδό**, το γύρισμα, το μέρος που ακολουθεί τη στροφή και την αντιστροφή. Η **επωδή** ήτανε μαγική ωδή, που ψαλλόταν ή απαγγελλόταν για να διωχτεί το κακό, ως γητειά, ξόρκι. Ο *κορυφαίος* είχε αυτοτέλεια απέναντι στον υπόλοιπο χορό, μόνο στο διάλογο. Στο διθύραμβο, που από ένστικτο ίσως παρουσίαζε *ο Θεόφιλος, στις αποκριάτικες λαϊκές θεατρικές παραστάσεις, «Διόνυσος» ήταν ο Μεγαλέξαντρος, με τις περιπέτειες και τα παθήματα του.* Ο **Γιάννης Τσαρούχης** ζωγράφισε το **Θεόφιλο** ντυμένο **Μεγαλέξαντρο** (λάδι σε μουσαμά 2,22Χ1,31), που βρίσκεται στο ταλαιπωρημένο **Μουσείο Τεριάντ (Teriade)**, στη **λεσβιακή Βαρειά**.

Ο Θεόφιλος έκανε πραγματικά **λαϊκό θέατρο**, μα δε βρέθηκε κανένας από τους *«βαθυστόχαστους»* μελετητές του να γράψει μιαν αράδα και για τη **θεατρική προσφορά του στην ελληνική λαϊκή τέχνη**.

Ερασιτεχνικός Όμιλος εις μνήμην Θεόφιλου

ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΑΧΝΑΡΙΑ του Θεόφιλου, το **1977**, μια ομάδα νέων ανθρώπων δημιούργησε το **Πολιτιστικό Κέντρο — Φιλοτεχνικός Ομιλος Μυτιλήνης «Ο Θεόφιλος» (ΦΟΜ)**, που το **Θεατρικό** του **Τμήμα** ξεκίνησε το **1979** με την κωμωδία *«Ο αφελής»* του Δ. Ψαθά. Στη συνέχεια παρουσίασε και **λαϊκό θέατρο** με **λεσβιακά έργα**, σε **ντοπιολαλιά**.

Το **1995** σε μια *«ξυλαποθήκη»* στη Μυτιλήνη άνοιξε την **Αίθουσα Θεάτρου - Τεχνών**, όπου λειτουργούν: **Τμήματα Θεάτρου, Λογοτεχνίας, Μουσικής, Ζωγραφικής, «Λεσβιακή Βιβλιοθήκη» με αρχειακό υλικό, Κινηματογραφικές προβολές,** ενώ εκδίδει και τα **λογοτεχνικά** περιοδικά ***«Μυτιλήνη»*** (5 τόμοι) και ***«ά σελάννα»*** (τχ. 13).

Το επί **32 χρόνια** (1977 - 2009) **Θεατρικό Τμήμα του ΦΟΜ**, με υπεύθυνο & **σκηνοθέτη** τον **Ανδρέα Σεφτελή** (από το **1988** μέχρι και σήμερα), παρουσίασε τα παρακάτω θεατρικά έργα:

2009 ***«Στιγμές»***, Θεατρικής Ομάδας ΦΟΜ
2008 ***«Δον Κιχώτης»***, Μ. Θερβάντες
2007 ***«Πάρτι γενεθλίων»***, Χ. Πίντερ
2007 ***«Οδυσσέα γύρισε σπίτι»***, Ι. Καμπανέλη
2006 ***«Το αυγό»***, Μουρσελάς, Πίντερ, Σκοπελίτης, Ουίλιαμς
2005 ***«Η στρίγκλα που έγινε αρνάκι»***, Σαίξπηρ
2005 ***«Τίτα-Λου»***, Κάθριν Ανν
2004-05 ***«Δον Ζουάν»***, Μολιέρου
2002 ***«Η υπόθεση της οδού Λουρσίν»***, Ε. Λαμπίς
1999 ***«Αποκάλυψις»***, δραματοποίηση Α. Σεφτελή
1998 ***«Με δύναμη από την Κηφισιά»***, Κεχαΐδη - Χαβιαρά.
1998 ***«Η Σαμία»***, Μενάνδρου
1997 ***«Φιλονικία»***, Μαριβώ
1997 ***«Η Μυτιλήν' μας... ένα τρανό χουριό»***, λεσβιακή επιθεώρηση Β. Χατζημανώλη και Α. Μηνά
1997 ***«Περπατώ εις το δάσος»***, Στέλλας Μιχαηλίδου
1995 ***«Φαύστα»***, Μποστ
1995 ***«Πάροδος Θηβών»*** και ***«Γράμμα στον Ορέστη»***, μονόπρακτα Ι. Καμπανέλλη
1993 ***«Υλικό Αντιγόνης»***, βασισμένο στην τραγωδία του Σοφοκλή
1992 ***«Ο κλέψας...του κλέψαντος»***, Ντάριο Φο
1992 ***«Δεληοταύρου και υιός»***, κωμωδία Αλ. Σακελλάριου
1991 ***«Εκκλησιάζουσες»***, Αριστοφάνη
1990 ***«Η βεγγέρα»***, ηθογραφία, μουσική κωμωδία, Η. Καπετανάκη
1989 ***«Ηλέκτρα»***, Σοφοκλή
1988 ***«4 Μονόπρακτα»***, Μουρσελά, Ουίλιαμς, Χέμινγουεϊ, Στρίνμπεργκ
1988 ***«Η ρουδιά»***, κωμωδία σε μυτιληνιά ντοπιολαλιά, Α. Αραβανόπουλου
1987 ***«Το νησί της Αφροδίτης»***, Αλέξη Πάρνη
1984 ***«Εξοχικό κέντρο ο Έρως»***, Δημ. Ψαθά
1982 ***«Γι' ανάπουδους»***, λεσβιακή ηθογραφία Γιάννη Πασπάτη
1981 ***«Μικροί φαρισαίοι»***, Δ. Ψαθά
1980 ***«Αφαλοτρυπίδα»***, λεσβιακή μουσική επιθεώρ. Σ. Αναστασέλλη-Β. Χ#Μανώλη.
1979 ***«Ο Αφελής»***, Δ. Ψαθά.

του Θεόφιλου

Πλούσια δημιουργία

Ο **Φιλοτεχνικός Όμιλος Μυτιλήνης «Ο Θεόφιλος» (ΦΟΜ)** συμμετείχε στα παρακάτω :

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

- Στο **Διεθνές Φεστιβάλ Göppingen Γερμανίας,** εκπροσωπώντας την Ελλάδα, με τις ***«Εκκλησιάζουσες»*** του Αριστοφάνη (21/11/92).
- Στο **10ο Παγκόσμιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου**, στο **Monaco** και στο **XXI Congress IATA (Monde Carlo)**, ως μέλος κι εκπροσωπώντας την Ελλάδα με τις ***«Εκκλησιάζουσες»*** (28/9/1993).
- Στην Ελλάδα, και στις **13** απ' τις **«21 ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ» Ερασιτεχνικών Θιάσων Αιγαίου** (1988 - 2008).
- Στη Συνάντηση **«Θεατρικές Αναζητήσεις στο Αιγαίο 95»** του **Πνευματικού Ιδρύματος Σάμου** (Πυθαγόρειο 2 έως 7/3/95), με τα μονόπρακτα του Ι. Καμπανέλη ***«Πάροδος Θηβών»*** και ***«Γράμμα στον Ορέστη»***.
- Στο **12ο Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου** (**Καρδίτσα 23-30/3/96**), με τα ίδια μονόπρακτα. **Πήρε το βραβείο καλύτερης παράστασης, α' σκηνοθεσίας, γυναικείου ρόλου, δεύτερου ανδρικού ρόλου**.
- Στο **Αρχαίο Θέατρο Μυτιλήνης**, με τα ίδια μονόπρακτα, δίνοντας θεατρική ζωή στο ιστορικό Αρχαίο Θέατρο, ύστερα από πολλούς αιώνες (1/9/96).
- Στο υπαίθριο αμφιθέατρο του **Νέου Αρχαιολογικού Μουσείου Μυτιλήνης**, με τη ***«Σαμία»*** του Μενάνδρου (8/7/1998).
- Στο **Θέατρο Αναβρύτων**, στο **«Πολιτιστικό Καλοκαίρι 2000» Δήμου Αμαρουσίου** με την παράσταση **«Αποκάλυψις»** (Δραματοποίηση : Α. Σεφτελής).
- Στην **Ισπανία** στο **Διεθνές Φεστιβάλ της Girona**, με την ***«Αποκάλυψη»*** (Σεπ. 2004).
- Στο **Παγκύπριο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου**, με το ***«Δον Ζουάν»*** του Μολιέρου, **Κύπρος** (Ιαν. 2005).

Ο **Φιλοτεχνικός Όμιλος Μυτιλήνης «Ο Θεόφιλος» (ΦΟΜ)** είναι μέλος της **Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Θεάτρου (AITA / IATA)** και της **Ομοσπονδίας Ερασιτεχνικού Θεάτρου Αιγαίου (ΟΕΘΑ)**.

Πέρασε και περνά πολύ δύσκολες οικονομικές περιπέτειες, κυρίως για το νοίκι που πρέπει να πληρώνει στην «ξυλαποθήκη», όπου (από το 1990 λειτουργεί η Αίθουσα: **ΘΕΑΤΡΟ ΦΟΜ**.

Ο παθιασμένος για τις τέχνες **Πρόεδρός** του, ποιητής **Περικλής Μαυρογιάνης**, *στ' αχνάρια του Θεόφιλου*, παλεύει επί 32 χρόνια, και με χίλια ζόρια τα καταφέρνει. Γι' αυτή τη δραστηριότητά του στάθηκε, ως συνιδρυτής και εμψυχωτής, και ο πρώτος πρόεδρος στην Ομοσπονδία Ερασιτεχνικού Θεάτρου Αιγαίου.

Βασίλης **ΠΛΑΤΑΝΟΣ**

10 ΧΡΟΝΙΑ (1999 - 2009)
χωρίς τους Λέσβιους Δημιουργούς
που πλούτισαν τα Γράμματα και τις Τέχνες μας

Μίλτης ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ
(Σμύρνη 1911 - Αθήνα 1999)

Φιλόλογος. Δημοσιογράφος. Πήρε μέρος στην Αντίσταση με το Ε.Α.Μ., εξορίστηκε, απολύθηκε από καθηγητής. Εμφανίστηκε στα γράμματα από τα μαθητικά θρανία (μέλος της «*Ενεάδας*»). Έγραψε φιλολογικές και αρχαιολογικές μελέτες, **επιδόθηκε με επιτυχία στη ζωγραφική** και υπήρξε εκ των **κορυφαίων σκιτσογράφων**. Βιβλία: «*Μορφές της Ρωμιοσύνης*» (1976), «*Αντισνομπιστικά και αντιρομποτικά*» (1977) «*Η χαρά της Δουκινώς*» (1981) κ.π.ά.

Φρέντυ ΓΕΡΜΑΝΟΣ
(Αθήνα 1934 - Αθήνα 1999)

Ένας από τους διαπρεπέστερους δημοσιογράφους - συγγραφείς της νεότερης Ελλάδας. Το ύφος του ανεπανάληπτο, με ευαισθησία και χιούμορ. Χρονογραφήματα, ευθυμογραφήματα, αφηγήματα, μυθιστορήματα όλα διαβάζονται ευφρόσυνα και αδηφάγα. Τα βιβλία του - ξεκίνησε να τυπώνει το 1964 - δεν είναι δυνατόν να καταγραφούν, ξεπερνούν τα σαράντα. Οι ρίζες του ξεκινούν από την Ερεσό - Λέσβου όπου γεννήθηκε ο παππούς του, και τα Πάμφιλα, χωριό της μητέρας του, και τόπος καλοκαιρινών διακοπών, όταν ήταν παιδί.

Γιώργος ΓΙΑΝΝΟΥΛΕΛΛΗΣ
(Πλωμάρι 1915 - Μυτιλήνη 1999)

Αρχιτέκτων. Μελέτησε την λαϊκή αρχιτεκτονική της Δυτικής Μακεδονίας, του Πηλίου, της Λέσβου και της Κρήτης. Ασχολήθηκε με την **ποίηση** και τη **μελέτη** (και ιδιαιτέρως εκείνη **των ελληνικών γλωσσικών ιδιωμάτων**). Βιβλία: «*Ανάμεσα στον ουρανό και τη γη*» (1950), «*Νεοελληνικές ιδιωματικές λέξεις δάνειες από ξένες γλώσσες*» (1982), «*Πλωμάρι Λέσβου. Τοπωνυμίες. Η καταγωγή των Πλωμαριτών*» (1983), «*Ο ζωγράφος Θεόφιλος*» (1986), κ.ά.

Γιαννακός ΒΟΜΒΑΣ
(Ψευδμ. Γιάννης ΑΛΥΤΗΣ)
(Μυτιλήνη 1907-Αθήνα 1999)

Δικαστικός υπάλληλος. Πήρε μέρος στην Αντίσταση με το Ε.Α.Μ., απολύθηκε κ.λ.π. Συνεργάστηκε με την εφημ. «***Τρίβολος***» δημοσιεύοντας **σουρεαλιστικά ποιήματα**, αρκετά χρόνια πριν εμφανιστούν οι έλληνες του είδους. Έγραψε **σατιρικά πεζά** σε *Μποσταντζόγλειο στυλ*, πολύ πριν από τον ***Μποστ***. Βιβλίο: «*Ο χορός της ορδής*» (1987).

Π.Μ.

ΠΗΓΗ: ▫ **«Μυτιλήνη» τ. Ε΄, ΄04, σ. 342 «Βιογραφικά» : Κ. Μίσσιος»**
▫ **4 Σκίτσα (από φωτό) : Μάρω Κ. Μίσσιου**

32 ΧΡΟΝΙΑ ΦΟΜ

με άποψη στον Πολιτισμό

από Αύγουστο, χειμώνα...

...τώρα ανακαλύψτε
το ταλέντο σας στο ΦΟΜ,
στο θέατρο και τη ζωγραφική

ΦΟΜ 1977

Μαθήματα Θεάτρου ΦΟΜ
για μεγάλους Τετάρτη & Κυριακή απόγευμα
για παιδιά Σάββατο πρωί 11.00 - 13.00
Πληροφορίες - εγγραφές
τηλ: 6972 210895

Εργαστήρι Ζωγραφικής ΦΟΜ
για μεγάλους Δευτέρα έως Πέμπτη απόγευμα
για παιδιά Παρασκευή & Σάββατο απόγευμα
Πληροφορίες - εγγραφές
τηλ: 6977 050257

